

Tečaj XXIII.

Lipanj 1899.

Broj 6.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

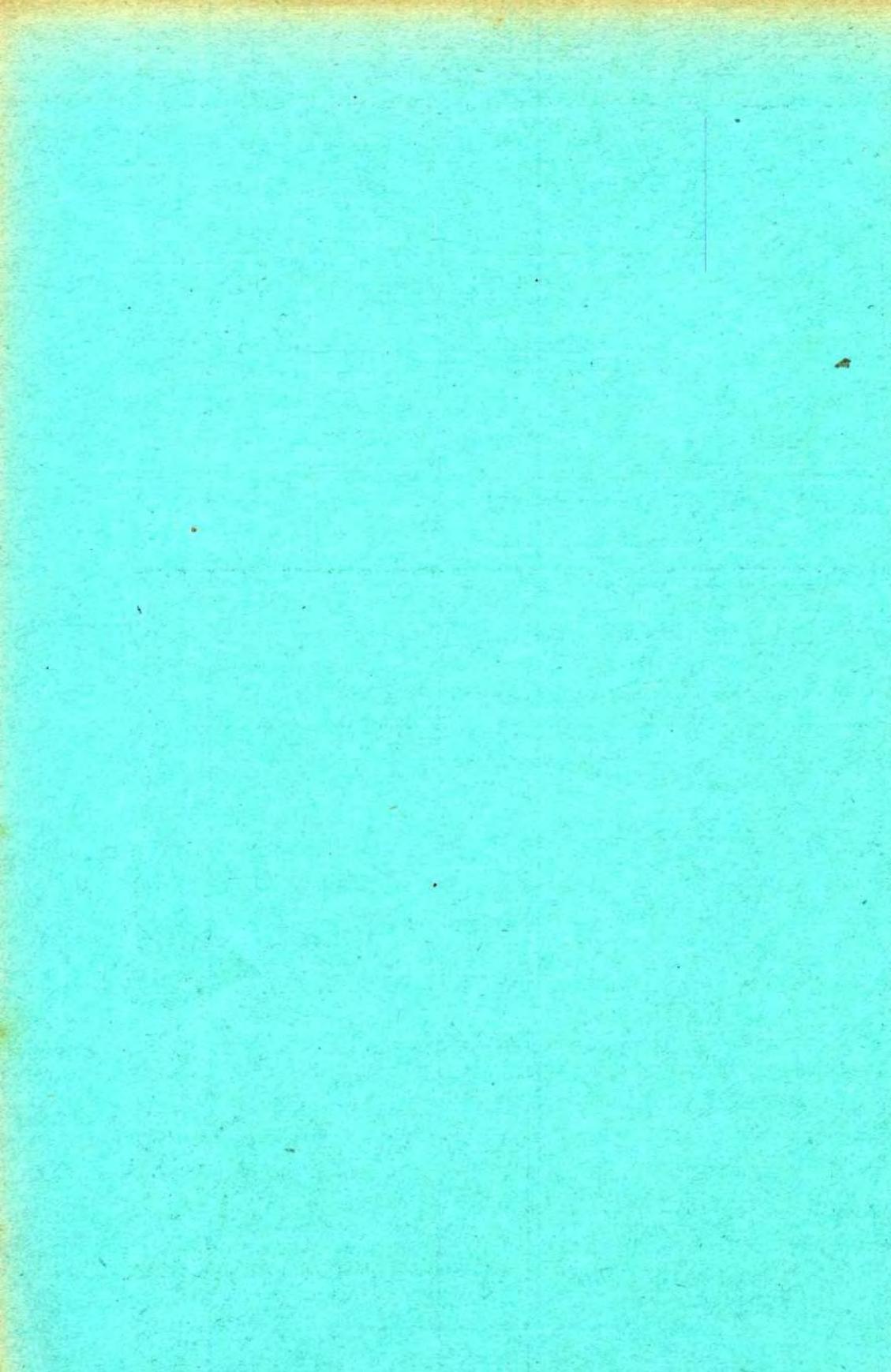
Upravlji, odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Uređuje Ivan Partaš.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1899.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Šumarski list.

Br. 6. U ZAGREBU, 1. lipnja 1899. God. XXIII.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 8 for.; za $\frac{1}{2}$ stranice 4 for.; za $\frac{1}{3}$ stranice 2 for. 70 novč.; za $\frac{1}{4}$ stranice 2 for. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Ogrjevna drvarija* rim. kat. dušobrižnoga svećenstva*** u području bivše hrv.-slav. vojne Krajine.

Pitanje o ogrjevnoj drvariji rim. kat. dušobrižnoga svećenstva u bivšoj hrv.-slav. vojnoj Krajini a s tim i pitanje o pravnoj naravi te drvarije riješeno je u načelu naputkom A. za provedbu u §. 4. zakonom od 8. lipnja 1871. o otkupu šumskih služnosti odredjenoga uredjenja načina i mjere zajedničkoga uživanja šuma i šumskoga tla za pravoužitnike po puškovnijskim kotarima***. Taj naime naputak izriče, da se ova drvarija osniva što na pravoužitničtvu crkvenih općina (pravije župnih nadarbina) u šumama imovnih općina, što opet

* Pod ovim nazivom razumijevamo u opće pravo na dobivanje besplatnoga ogrjevnog drvna odnosno i tomu pravu odgovarajuću dužnost bez obzira na pravni naslov, na kojem se to pravo i dužnost temelji (da li na služnosti, luknu i t. d.).

** Samo kratkoče radi služimo se za oznaku ovlaštenoga subjekta riječima „rk. dušobrižno svećenstvo“ ili samo „rk. svećenstvo“. Ispravna bi naime oznaka toga subjekta bila „rk. župne nadarbine“.

*** List zemaljske uprave za hrv.-slav. vojnu Krajinu od 16. srpnja 1881., kom. XI. Navedeni je naputak proglašen zajedno sa zakonom od 11. srpnja 1881. kojim se razjašnjuju odnosno preinačuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnim općinama u hrv.-slav. vojnoj Krajini, kao sastavni njegov dio okružnicom c. kr. glavnog zapovjedničtva u Zagrebu kao krajiške zem. upravne oblasti od 16. srpnja 1881. kr. upr. predsjedništva br. 2314.

na l u k n u (§§. 1. i 4. cit. naputka). No baš poradi toga, što je zakon priznao opstanak ogrjevne drvariije rk. svećenstva u području bivše vojne Krajine kao lukna, to jest kao podavanja, što su ga župljani kao pravoužitnici imovnih općina i z v o j e v l a s t i t e k o m p e t e n c i j e na ogrjevnom drvu dužni davati rk. svećenstvu, baš poradi toga dižu se glasovi od strane pučanstva i oblasti, da bi se u dotičnim dijelovima Krajine* taj teret sa ledja naroda svalio, ter se i ondje župne nadarbine proglašile pravoužitnicama imovnih općina, dok bi župljani bili dužni dotičnu kompetenciju drvâ samo izradjivati i dovažati.

Ovi su glasovi posve razumljivi, kad se uvaže razlozi, na kojima se temelje.

U pojmu lukna leži, da je ono daća, koja se ima u naruvi davati, a sastoji u različitim proizvodima gospodarstva. Institut lukna pretpostavlja, da obvezanici dotične prirodnine proizvode i da od njih imadu više nego što oni sami trebaju za podmirenje potreba svoga kućanstva. S toga se lukno u izvjesnoj prirodnini i ne može ustanoviti ondje, gdje se pučanstvo proizvodnjom dotične prirodnine ne bavi ili gdje je nema.

U području bivše hrv.-slav. vojne Krajine nekoć pojedinac nije ni mogao imati svoje vlastite šume, niti je iz državnih šuma smio uzimati više drva nego što mu je trebalo za njegovo kućanstvo, pa za to i tu okolnost ubrajamo medju razloge, s kojih mislimo da se u Krajini nije ni mogla osnovati institucija lukna na ogrjevnem drvu, kako ćemo sve to kasnije pobliže razložiti. Ako je medjutim zakonodavac priznao eksistenciju lukna u bivšoj vojnoj Krajini i na ogrjevnem drvu, a ono ipak nije podjedno osigurao za pojam lukna nužnih pretpostava. Jer niti zakon od 8. lipnja 1871. o otkupu (izlu-

* Ti su dijelovi sva t. zv. gornja Krajina i znatan dio banske Krajine, dok su župne nadarbine po svoj varażdinskoj i slavonskoj Krajini — uz neke iznimke u potonjoj — pravoužitnice imov. općina, a župljani su samo dužni dotičnu kompetenciju drva izradjivati i privažati.

čenju) šumskih služnosti*, niti naputak A. ne uzimaju pri opredjeljenju potrepštine pravoužitnika osim njihove vlastite kućne potrebe. Otkle će dakle obvezanik dati n. pr. svake godine po jedan voz župniku, kad on dobije tek toliko drva, koliko mu je samomu nužno za vlastitu kućnu porabu, a kada ni toliko?** Što u takim prilikama preostaje obvezaniku? Dati od drva, što ga on dobiva za podmirenje vlastite svoje kućne potrebe? Onda ga njemu uzmanjka. Drvo za župnika kupiti ili mu opet vrijednost drva reluirati gotovim novcem? Ali i to je muka, jer seljak, osobito u gornjoj Krajini, ne dolazi lako do gotova novca. Jamačno je u mnogom slučaju posljedica takovih odnošaja — šumska šteta.

Po ne mjerodavnom našem mnijenju prinukat će ove okolnosti zakonodavstvo, te će ono, ako ne prije, a ono svakako prigodom uredjenja kongrue dušobrižnoga svećenstva, morati i ovo pitanje riješiti na pravednijem temelju.

U slijedećem pokušali smo, u koliko nam je bilo pri ruci vrela, s jedne strane sabrati i sustavno poredati sve propise, koji sadržavaju kakih ustanova glede ogrjevne drvarije rk. svećenstva u bivšoj Krajini, a s druge strane iznijeti podatke o pravnoj naravi te drvarije do zakona o segregaciji od 1871. S obzirom pak na temeljni preokret, koji je nastao zakonom o segregaciji krajiških šuma od 1871. u vlastničtvu i uživanju krajiških šuma, razdijelili smo cijelo razlaganje u dva odsjeka, od kojih se prvi opet dijeli u dva poglavja: I. Propisi. II. Pravna narav. Dali smo se pak na taj posao u namjeri, da svima onima, koje budi kao obvezanike, budi kao ovlaštenike,

* Zakon od 8. lipnja 1871. o ustanovama za otkup (izlučenje) prava na drvле, pašu i uživanje šumskih proizvoda, što krajiški stanovnici imaju u državnih šumah, ležećih u vojnoj Krajini Proglašen u listu zem. uprave za hrv.-slav. vojnu Krajinu od 18. siječnja 1872. kom. II.

** Može se naime dogoditi, a i dogadja se, da se zadruge potajno razdijele na manje dijelove nego što to dopušta djelivost pravoužitničkih dijelova (§§. 14. i 15. naputka A. k zakonu od 11. srpnja 1881.). U tom slučaju nastaju novi kućni brojevi, koji ne imaju posebnoga pravoužitničkoga prava na šume imovne općine, jer se razdijeljenici nisu mogli nagoditi ili im je temeljna zadruga uživala samo uživanje od $\frac{1}{4}$ selišta.

budi opet po njihovoј službi ta stvar zanima, pružimo kakvu takvu sliku o razvoju i uredjenju ogrjevne drvarije rk. svećenstve u biv. Krajini. Osim toga mislimo, da će ovi podaci kao materijal poslužiti moći onomu, koji se bude potanje htio baviti tim pitanjem.

A) Do provedbe zakona od 8. lipnja 1871. o segregaciji.

I. Propisi.

Za cijelo područje bivše hrv.-slav. vojne Krajine nijesu nigda izdani općeniti kakovi propisi glede ogrjevne drvarije rk. svećenstva, nego uvijek samo za pojedine dijelove Krajine, pa čemo ih za oto i navesti napose za svaki dio Krajine*.

1. Karlovačka Krajina.

U otpisu kr. dvor. ratnoga vijeća od 10. prosinca 1771.**, kojim se generalkomandama za karlovačku, varaždinsku i slavonsku Krajinu priopćuje prev. rješenje, izdano povodom prijedloga katoličkoga episkopata glede regulacije rk. župa u Krajini, navodi se medju prihodnim vrelima za pokriće dotacionih potreba kuratnoga klera za karlovačku Krajinu i ova stavka:

»Die von den Gränitzern jedem Seelsorger zu liefernde Fuhrten oder Saumpferde mit Holz 1077 fr. 36 kr.« A medju dalnjim odredbama toga otpisa veli se, da se karlovački graničari ne mogu pridržati na druga kakova župnička podavaјa nego ona »... welche vermög der vorstehenden a. h. Anordnung nun in der neu vorgeschriftenen Stoll-Gebühr und in der von jedem Haus dem Seelsorger liefernden Fuhr Holz á 9 kr. in allem besteht«.

Na ovu odredbu upućuje izrijekom i otpis kr. dvor. rat. vijeća od 29. siječnja 1816. broj 505.*** veleći, da se njegov otpis od 31. srpnja 1813. broj 2402.**** (koji čemo niže po-

* Ovaka je razdioba shodna i radi lakšega tumačenja pojedinih propisa.

** Zbirka naredaba bogoštovne struke, sv. I., str. 179.—207.

*** Ovaj otpis citira i Hostinek: Die k. u. k. Militärgrenze, Wien I., str. 88.

**** Zbirka naredaba bogošt. struke, I. sv., str. 95. i sl.

tanje spomenuti) proteže samo na varaždinsku Krajinu ».... nachdem die Seelsorger in der Karlstädter Gränze zufolge der ursprünglichen Pfarregulirung von jedem eige p f a r r t en Hause eine Fuhr Holz 2 Schuh hoch und eben so viel breit zu empfangen, und dafür 9 kr. von ihrer Dotation in den Pfarrdotirungsfond zurückzulassen haben«.

2. Banska Krajina.*

»Za ovu su Krajinu prema sadržaju otpisa kr. dvor. rat. vijeća od 13. ožujka 1835. br. 738. otpisima od 28. veljače 1801. broj 466 i 20. prosinca 1803. broj 2402 izdani posebni propisi glede ogrjevnoga drva rk. svećenstva. Ako se ovi potonji otpisi i ne mogu pronaći u arkivu bivše generalkomande, a ono proizlazi iz izvještaja banskih dviju pukovnija, pak iz otpisa dvor. rat. vijeća od 19. svibnja 1850. broj 2077 i od 10. prosinca 1852. broj 4616, da za katoličke župe banske Krajine zapravo nigda nije ustanovljena kakova pristojba na ogrjevnom drvu, koju bi svećenstvo imalo pravo zahtijevati od erara; ali su župljeni bili dužni izraditi i privesti ono drvo, što ga je svećenstvo uz platež šumske takse dobivalo iz državnih šuma (?); i to su župljeni činili ili besplatno na račun opće robote (§. 135. Gränz-Grund-Gesetz od g. 1807.) ili opet uz naknadu propisane pristojbe za sječenje i privoz drva«.

3. Varaždinska Krajina.

Po citiranom već otpisu dvor. rat. vijeća od 30. prosinca 1771. nijesu imali krajšnici u varaždinskom generalatu davati rk. župnicima ništa osim bira u gotovu novcu, i to po jutru zemlje 4 nč. ».... ja nicht einmal einiges Holz... wie doch die Gränizer in Slavonien und zum Theil auch in dem Karlstädter-Generalat zu thuen verbunden sind«.

* Gledе огrevne drvarije rk. svećenstva u banskој Krajini nijesam mogao u službenim spisima, koji su mi na raspolaganje bili, naći niti izvornika niti prijepisa kakovih propisa, pa se s toga stanje drvarije za taj dio Krajine prikazuje po podacima i po razlaganju sadržanom u mnijenju pravosudnog odjela krajiške zem. uprave, kako je navedeno u povjerenstvenom zapisniku od 10. siječnja 1878. o tom predmetu. Da ovo razlaganje baš ne podaje jasne slike, to će pozorni čitalac odmah primijetiti.

Otpis dvor. rat. vijeća od 31. srpnja 1813. br. 2402, izdan na temelju prev. rješenja od 15. lipnja 1813. o regulaciji rkt. župa u biv. varaždinskoj Krajini, ostavlja rkt. svećenstvu dopitanu pristojbu na ogrjevnem drvu (kada je to uslijedilo, nije poznato) ovom odredbom :

»Das von der Geistlichkeit gemachte Ansuchen, ihnen die bewilligte Brennholzgebühr noch ferner zu belassen, unterliegt keinem Anstande, und es hat bei der bisherigen Ausmass an Brennholz von 20 Klaftern für einen Pfarrer oder Pfarradministrator und von 10 Klaftern für einen Kaplan gegen Zurücklassung von 48 kr. per Klafter von der Congrua für den Dotationsfond noch fortan zu verbleiben«.

Prev. rješenjem od 25. srpnja 1851., intimiranim otpisom c. kr. ministarstva rata od 29. srpnja 1851. broj 4044, uzdržava se ovaj propis i nadalje u krepoti s tom preinakom, da su župnici dužni naknaditi župnim općinama u ime izradbe i dovoza drva umjesto dotadanje pristojbe od 48 nč. pristojbu od 3 for. po hrvatu, koja da odgovara današnjim (t. j. g. 1851.) cijenama radnje.

Medjutim je otpisom vrhov. zapovjedničtva vojske od 25. kolovoza 1853. broj 858 uz sporazumak zagrebačkoga nadbiskupa snižena pristojba ogrjevnog drva za župnike na 10, a za kapelane na 4 hrvata i podjedno dignuta dužnost svećenstva naknadjavati župn.-općinama izradbu i dovoz drvi.

4. Slavonska Krajina.

Najstariji poznati propis, kojim se ustanovljuje pravo svećenstva na ogrjev. drvo u slavonskoj Krajini, jeste t. zv. Čolnićeva konvencija od 1769. Mjeseca lipnja te godine učiniše naime zastupnik vojnog zapovjedničtva u Osijeku pukovnik Ljudevit grof Domhof i djakovački biskup Čolnić sporazumno prijedlog glede uredjenja stole i lukna u slavonskim župama u području osječkoga generalata, koji je Nj. Veličanstvo i odobrilo. U tom se regulativu ustanovljuje, da je svaka župa dužna svomu župniku do Božića dati 80 hv. ogrjevnih drva, a povrh toga jošt i 12 hv. za kapelana.

U opetovano citiranom otpisu dvor. rat. vijeća od 10. prosinca 1771. navodi se medju prihodnim vrelima za pokriće dotacionih potreba kuratnoga klera u slavonskoj krajini medju ostalima i ova stavka:

» dann betragen die von den Gränizern ihren Pfarrern ohnentgeltlich zu liefernde 1553 $\frac{1}{4}$ Klafter Holz, á 1 fl. gerechnet, 1553 fr. 15 kr.«

Konačno dozvoljuje otpis dvor. rat. vijeća od 7. srpnja 1819. broj 2983* na temelju prev. riješenja pristojbu na ogrjevnem drvu za župnike na starim župama sa 40 hv., a za nasljednike im sa 30 hv., za župnike pak na novim župama sa 20 hv., napokon za kapelane na starim župama sa 12 hv.

II. Pravna narav.

Ni u jednom od ovih navedenih temeljnih propisa ne govori se o ogrjevnem drvu svećenstva više štogodj osim onoga, što je gore pod I. citirano, a po gotovu tu ne ima spomena o kakom opredijeljenju pravne naravi ogrjevne drvarije svećenstva. Za oto ne preostaje ino, nego pokušati, da tu pravnu narav odredimo što na temelju ostalih ustanova dotičnih propisa, što opet iz općih pravnih prilika rk. župa u Krajini te pravnih odnošaja pučanstva krajiškoga.

Pitanje o pravnoj naravi prava rk. svećenstva na ogrjevno drvo u biv. Krajini bilo je već predmetom raspravljanja, i to onim povodom, kadno je izdan zakon od 8. lipnja 1871. o otкупu šumskih služnosti u vojnoj Krajini,** pa se u tada razvojačenoj varażdinskoj Krajini porodilo pitanje, da li je iza segregacije šuma u Krajini država ili su imovne općine dužne opskrbljivati rk. svećenstvo ogrjevnim drvom.

Ovo je pitanje raspravljalo posebno povjerenstvo, koje se sastojalo od izaslanika krajiške zem. uprave, kr. zem. vlade i financijalne oblasti, ali ga nije riješilo, kako ćemo niže dalje

* Citira ga i Hostinek, ibid., sv. I. str. 89.

** List zem. uprave za hrv.-slav. Vojnu Krajinu od 18. siječnja 1872., kom. II.

vidjeti. U raspravnom zapisniku od 11. siječnja 1878. fiksirana su mnijenja pojedinih članova povjerenstva.

Kako su ta mnijenja od velike važnosti za naše pitanje i kako u njima ima i temeljito obrazloženih nazora, osnovanih na pozitivnim propisima, svakako je umjesno, da se ovdje u kratko iscerpe.

Izaslanici kr. zemaljske vlade zastupahu u glavnom slijedeća načela:

U §. 68. pravilnika za šumarsku službu u vojnoj Krajini od 3. veljače 1860.* navedene su taksativno sve služnosti, kojima su opterećene erarialne šume; ali se s obzirom na crkvene općine tude govori samo o njihovu ovlaštenju na zahtjev drva za gradnju i orudje u crkvene gradjevne svrhe. Naprotiv se u §. 69. istoga pravilnika, koji govori o ustanovljenju godišnje potrebe nadrvima, spominje i ogrjevno drvo za crkvene općine, no tu se ne označuje pravna narav ove prestacije. Ako se svećenstvo i ne imenuje, a ono opet nema sumnje, da se pod »ogrjevnim drvom za crkvene općine« može razumijevati samo ogrjevno drvo, koje pripada svećenstvu, pošto crkvene općine kao takove ne mogu doći u priliku, da bi trebale ogrjevno drvo za svoju vlastitu porabu, pa da ovim općinama nadleži dužnost dostavljati ogrjevno drvo svećenstvu, t. j. izradjivati ga i privažati.

Ogrjevna drva da su svećenstvu u varaždinskoj Krajini dozvoljena od države, pa se ona imaju smatrati emolumentom, koji je sačinjavao sastojni dio župničke dotacije. S toga gledišta da se dozvola deputatnih ogrjevnih drva ukazuje kao javno-pravna uredba, koje je rk. svećenstvu utemeljivala pravo, pripadajuće mu neposredno proti državnoj upravi, i koja uredba da bi se imala prosudjivati nezavisno od pravnoga odnošaja, koji je postojao

* Reglement für den Forst-Dienst in der k. k. Militärgrenze, Wien 1860. Ovaj je pravilnik zajedno sa šumskim zakonom (Forst-Gesetz für die k. k. Militärgrenze) uslijed previšnje odluke od 3. veljače 1860. proglašen okružnicom od 7. veljače 1860., odjel 10., br. 474.

izmedju države kao vlasnika drž. šuma i pravom služnosti obdarenih općina. Po ovoj su naime uredbi općine obvezane samo na izradjivanje i privažanje drvi. Opskrbljivanje svećenstva ogrjevnim drvom da valja smatrati kao teret, koji je ležao na ukupnosti državnih šuma prije njihove razdiobe, a to tim većma, što se država imala starati za uzdržavanje svećenstva, na koliko u tu svrhu nijesu dotjecali nadarbinski dohoci.

Budući da zakon od 8. lipnja 1871. o segregaciji u tom obziru nije ništa odredio, to da je ovaj teret pro rata prava vlasnosti prešao na imovne općine, to jest polovica toga tereta ostala je na državi, a polovica prešla je na imovne općine, dok da je izradjivanje i dovažanje ukupnih ogrjevnih drva ostalo i nadalje u dužnosti crkv. općina.

Takovo rješenje ovoga predmeta da je u skladu i sa načelima crkvenoga prava o beneficijima i o patronatu i sa urbarijalnim zakonima za gradjansku Hrvatsku o segregaciji šuma i pašnjaka.

Po temeljnim bo načelima crkvenoga prava, da se za uzdržavanje svećenstva imadu u prvom redu upotrebljivati dohoci dotičnoga beneficija, a u koliko ovi ne dosežu, da ima pomoći vjerozakonska zaklada odnosno erar. Što se pak urbarijalnih zakona tiče, to da se po njima mora onaj dio šumâ, koji ima služiti pokriću potreba svećenstva na ogrjevnem drvu, izlučiti iz šuma, koje su bile zajedničke nekadašnjoj vlasteli i urbarijalnim općinama. Prema tome da faktično ima urbarijalna općina toj svrsi prinositi po razmjeru njezinoga dijela.

Naproti ovomu mnjenju navadjuju zastupnici glav. zapovedništva i kr. zem. financ. ravnateljstva u glavnom slijedeće razloge.

Pravilnik za šumsku upravu u Krajini od 3. veljače 1860., kao što je istaknuto u mnjenju odaslanika kr. zem. vlade, ne navodi medju služnostima šumskim u §. 68. ogrjevne drvarije svećenstva, već samo gradjevnu drvariju za crkvene svrhe. S toga se sa stanovišta šumskoga zakona može

samo u toliko tvrditi, da je država titulo servitutis podmirivala pristojbe svećenstva na ogrjevnom drvu, — na koliko su te pristojbe u upće ustanovljene posebnim propisima — u koliko se može dokazati, da su ove pristojbe sadržane bile u potrebi na ogrjevnom drvu pojedinih župnih općina, koju je potrebu titulo servitutis bio dužan podmirivati erar (§. 68. sl. c) cit. pravilnika) povrh gradjevnoga i ogrjevnoga drva, što su ga pojedine krajiške obitelji trebale za svoje kućne potrepštine.

U karlovačkoj i banskoj krajini da rk. svećenstvo nije nigda imalo ni neposrednoga a ni posrednoga prava služnosti ogrjevne drvarije u državnim šumama, kako da se to vidi iz propisa pod I. 2. i 5. navedenih, nego su ondje župljani (župna općina) bili obvezani opskrbljivati svećenstvo ogrjevnim drvom. Uslijed toga dosljedno nije segregacijom to pravno stanje nikako promijenjeno, njom je netaknut ostao prijašnji pravni odnošaj između župljana i svećenstva.

U varażdinskoj Krajini da je svećenstvo do otpisa ratnog ministarstva od 29. srpnja 1851. broj 4044 dobivalo pristojbu na ogrjevnim drvima prema prijašnjim (pod I. 3. navedenim) propisima na račun njegove dotacije, koju je država u toliko na se preuzeila, u koliko se ona nije mogla namiriti rk. pučanstvu nametnim župnim birom (u gotovu novcu). No pošto se u netom citiranom reskriptu naglasuje, da uzdržavanje rk. svećenstva spada medju »naravne obveze župljana«, to se mora zaključiti, da je tim obveza države na davanje ogrjevnog drva svećenstvu prestala i na dotične župne općine prešla. Ako je pak i iza toga reskripta država dopitala svećenstvu besplatno ogrjevno drvo u svojim šumama, tomu je razlog taj, što je država uslijed služnosti, ležećih na kraj. šumama, morala podmirivati svukoliku potrebu općinā na ogrjevnom drvu zajedno sa pristojbana za svećenstvo (?).

U slavonskoj Krajini* konačno sasvim je isti pravni odnošaj bio, t. j. i tude je država davala svećenstvu, da tako rečemo, posredno tek služnost ogrjevne drvarije, u koliko je naime podmirivala svekolike potrebe općina na ogrjevnem drvu, uključivši ovamo i potrebe svećenstva.**

U varaždinskoj dakle i slavonskoj Krajini svadja se po mnijenju krajiške zem. uprave obveza erara podmirivati potrebe svećenstva na ogrjevnem drvu na pravo služnosti župnih općina, po kojem su one ovlaštene uzimati drva iz erarialnih šuma za svekolike njihove potrebe uključivši ovamo i pristojbe ogrjevnoga drva za svećenstvo.

Pošto su zakonom od 8. lipnja 1871. o segregaciji otkupljene sve služnosti sa drž. šumâ, to je sasvim naravno, da je i ta posredna služnost ogrjevne drvarije svećenstva otkupljena i prešla na imovne općine, ili točnije rečeno: župne općine, koje su prije imale neposredno pravo služnosti drvarije u državnim šumama, dužne su i poslije segregacije opskrblijivati svećenstvo ogrjevnim drvom, a u tu su svrhu poput ostalih pravoužitnika u smislu čl. 10. i 21. zakona od 15. lipnja 1873. o imovnim općinama (List zem. uprave za vojnu Krajinu od 1. srpnja 1873. kom. VI.) upućene na imovne općine. Neposredno bo pravo služnosti drvarije za svećenstvo nije nikada postojalo, pa za to svećenstvo toga prava, uslijed pomanjkanja pravnoga naslova, ne može imati neposredno niti u šumama imovnih općina.

Razlog ovoj modifikaciji leži, veli se dalje u dotičnom mnijenju, u tome: što svećenstvo u varaždinskoj i slavonskoj Krajini, koje je imalo pravo zahtijevati stalnu količinu drva, nije imalo prava služnosti protiv erara, pa što s toga uslijed pomanjkanja služnoga ovlaštenja nema niti protiv imovne

* Vidi propise pod I., 4.

** Iz službenih spisa ustanovljeno je, da se ogrjevno drvo za svećenstvo doznačivalo besplatno zajedno sa drvom za učitelje, škole i stražarnice tako, te se može smatrati, da je u slavonskoj Krajini potreba svećenstva na ogrjevnem drvu sačinjava u integrirajući dio potrepštine općine na drvu (Gemeindebrennholzbedarf).

općine izravnoga prava zahtijevati podmirenje svoje pristojbe na ogrjevnom drvu; što se nadalje s jedne strane imovna općina kao takova doduše ima postarati za pokriće potrebâ na ogrjevnom drvu služnih ovlaštenika, ali što je imovna općina, koja reprezentira ukupnost služnih ovlaštenika, ujedno i ovlaštena odlučiti o načinu, kojim će se u buduće podmirivati zahtjevi ovlaštenika (§. 4. zakona od 8. lipnja 1871.) pa prema tome, uz priuzdržaj odobrenja po političkoj oblasti, ustanoviti i to, da li se i u buduće ima besplatno ili uz platež stanovite odštete podmirivati potreba općine na ogrjevnom drvu (uključivši pristojbe na svećenstvo), dok s druge strane svećenstvu pozitivnim propisima dozvoljene pristojbe ne može krajnji ili sniziti niti župna niti imovna općina, doklegodj se zakonom drugo što ne odredi.

Nazor, po kojem bi obveza države glede opskrbe svećenstva ogrjevnim drvom stajala u savezu sa patronatskim pravom, da ne ima uporišta u postojećim propisima. Protiv takova nazora da govori i općenito načelo, po kojemu se ima župna općina brinuti za uzdržavanje župnika, a država samo supsidijarno; protiv njega da vojuje nadalje okolnost, da upravo u karlovačkoj i banskoj Krajini, gdje svećenstvo stalnu plaću od države dobiva, nije ustanovljena pristojba na ogrjevnim drvima, koju bi erar imao podmirivati, dok je ta pristojba ustanovljena u slavonskoj Krajini, gdje samo pučanstvo uzdržava župnike.

U §. 68. pravilnika za šum. upravu a tako ni u zakonu o segregaciji nije bilo nužno da se pravo svećenstva na drva, koje da je opstojalo samo u nekim dijelovima Krajine, kao osobita služnost proti državi spominje, pošto pristojbe svećenstva na drvima stoje u savezu sa pravom služnosti drvarije dotičnih župnih općina. To mnjenje da potkrepljuje i §. 72. pravilnika, prema kojemu da se ima obveza države, davati krajšnicima potrebna drva, smatrati samo supsidijarnom, u koliko naime u tu svrhu ne bi dotjecale opć. šume i pošumljeni pašnjaci.

Što se segregacije šuma u gradjanskem dijelu zemlje tiče, to da je ona provedena po sasvim drugim načelima, pa uslijed toga ovdje ne može analogom služiti.

Resumiramo li sva ova razlaganja, nalazimo u njima izražena slijedeća dva mnenja :

1. Ogrjevna drvarija rk. svećenstva ima se u cijelom području bivše Krajine smatrati neposrednom služnosti, koju je država svećenstvu u svojim šumama podijelila u ime njihove dotacije.

2. U jednom dijelu Krajine (t. j. u varaždinskoj i slavonskoj Krajini) davala je država svećenstvu u toliko pravo služnosti ogrjevne drvarije u svojim šumama, u koliko je bila dužna općinama titulo servitutis dozvoliti namirenje svih njihovih potreba na ogrjev. drvu, uključivši ovamo i potrebe svećenstva, u drugom pak dijelu Krajine (t. j. u karlovačkoj i banskoj Krajini) da je već u prvom početku uredjena ogrjevna drvarija svećenstva kao lukno.

Po našem nemjerodavnom mišljenju niti je jedno niti drugo od ovih mnenja, apsolutno uzeto, ispravno, nego bi se imala stvar tako shvatiti, da je prvo bitno država u načelu podijelila svećenstvu u ime njegove dotacije u svoj Krajini bez razlike neposredno pravo služnosti ogrjevne drvarije u drž. šumama a župljani (župne općine) da su imali dužnost drvo izraditi i dovesti; no tečajem vremena da je u nekim dijelovima Krajine ova služnost prestala, a na njezino mjesto stupilo pravo žup. nadarbina zahtijevati ogrjev. drvo od svojih župljana kao lukno.

Kako je naime u 18. vijeku vladao sustav državne crkve, smatrala je državna vlast svojim pravom i svojom dužnošću ne samo vršiti pravo vrhovnoga nadzora nad crkvom nego i djelotvorno utjecati u crkvenu upravu*. Ova djelatnost državne vlasti bila je još intenzivnija u području Vojne Krajine, koja jo stojala pod neposrednom vlasti vojne uprave državne**. Pred-

* Vidi: Gautsch, Die confess. Gesetze vom 7. u. 20. Mai 1874. Wien. Einleitung.

** Isp. Hostinek, die k. k. Militärgrenze, sv. I. str. 86—92. i sv. II. str. 23—52.

metom pak osobite paske drž. vlasti bilo je u Krajini uredjenje rk. župa i s tim u savezu uredjenje dotacije dušobrižnoga svećenstva. S toga je patronom svih župa u Krajini Njegovo Veličanstvo sâmo, koje prev. svojim odlukama rješava sva pitanja, što se odnose na pravne odnošaje rk. crkve u Krajini. Jedna od vrlo zamašnih akcija državne vlasti u poslu uredjenja rk. župa u Krajini bila je zametnuta upravo otpisom dvor. rat. vijeća od 10. prosinca 1771., koji je imao da u sva tri dijela tadanje Krajine na novo uredi rk. župe i njihovu dotaciju; za varaždinsku Krajinu napose još je od temeljne važnosti prev. rješenje oo 15. lipnja 1813. Ovim se naime odredbama smjerala u svoj Krajini na istom temelju urediti dotacija rk. klera, a taj jeste u bitnosti taj, da svećenstvo u buduće ne ima više svoje kongrue dobivati u prirodninama od župljana, koje valja što većma oteretiti, nego u gotovu novcu od državne blagajne Pored ove namjere drž. vlasti što je prirodnije nego li držati, da je odnosnim odredbama glede drva (vidi I. 1—4.) svećenstvu podijelila država pravo služnosti drvarije u drž. šumama, dok je župljanima nametnuta dužnost župniku pripalo drvo izradjivati i dovoziti. Ta ista ona država dozvolila je rk. župama i pravo služnosti gradjevne drvarije, o čemu se ipak ni malo ne sumnja, premda o tom pravu služnosti u odnosnim starim propisima sve do šumarskoga naputka od 3. veljače 1860. nigdje nema spomena.

Da nije župljanima samim mogla nadležati dužnost snabdijevati svoje svećenstvo ogrjevnim drvom iz s v o g a može se u ostalom zaključiti jedno već otuda, što tada župljeni u opće nisu imali svojih privatnih šuma*, a drugo otuda, što je drvo, koje su oni titulo servitutis dobivali iz drž. šuma, bilo po zakonu određeno samo za njihove vlastite kućne potrebe. Dotične su ustanove prešle i u pomenuti šum. pravilnik od 3. veljače 1860. §§. 70. i 71. toč. a).

Iz same okolnosti, što je u jednom dijelu Krajine (varaždinskoj i slavonskoj) ustanovljena količina ogrjev. drva za sve

* Hostinek, ibid., sv. I. str. 35.

ćenstvo stalnim brojem hvati, u drugom pak (karlovačka i banska) nije, ne može se još nikakav zaključak stvoriti glede pravne naravi ogrjev. drvarije svaćenstva. Jer da je u prvom slučaju predležala služnost, u drugom opet lukno, tada si ne bismo mogli razjasniti, kako dolazi, te Čolnićeva konvencija od 1769. uvršćuje stalnu izmjeru drva od 80 hvati u lukno, dok regulativ od 1771. naročito izuzima kompetenciju ogrjev. drva od lukna, koje se imalo otkupiti sa 20 nč. po kući; još kasnija pak norma (1819.) opet opredjeljuje stalni kvantum drva u hvatima. Po ovom bi mnjenju nadalje ogrjev. drvarija svećenstva imala biti po svoj varazdinskoj i slavonskoj Krajini služnošću, a po svoj ostaloj Krajini luknom, znade se pak, da ima i u banskoj Krajini dosta župa, gdje i danas dobiva župnik drvo od imovne općine, a obratno da ima u slavonskoj Krajini župa, gdje se ogrjev. drvo daje kao lukno. Prema tomu držimo, da bi se moglo sigurno ustvrditi, da je prvo bitno država dala rk. svećenstvu u ime njegove dotacije neposredno pravo služnosti ogrjev. drvarije u drž. šumama, dok se dužnost župljana ograničivala lih na izradbu i dovoz drvi, što no pripadaše svećenstvu u drž. šumama.

Ako se pak i dopusti, da se odnosna obveza drž. vlasti svadja na pravo služnosti općina podmirivati ukupnu njihovu potrebu na ogrjevnom drvu iz drž. šuma, uključivši ovamo i potrebe za svećenstvo, a ono se tim u bitnosti ne mijenja prvo bitna obveza države opskrbljivati svećenstvo ogrjevnim drvom.

Ova se obveza državne vlasti sačuvala do danas u najvećem dijelu vojne Krajine s tom samo razlikom, da su danas na mjesto državnih šuma kao služećega objekta stupile šume imovnih općina, kako će to niže potanje razloženo biti. U manjem pak dijelu bivše Krajine postoji danas ogrjevna drvarija rk. svećenstva kao lukno.

Kada i kako je do toga došlo, teško bi bilo sigurno ustanoviti na temelju dosadašnjih istraživanja u tom predmetu i na osnovu do sada poznatih podataka. Za to je i tu otvoreno

polje daljnom istraživanju i kombinacijama, u koje se ovom prilikom ne ćemo upuštati. Nego bilo kako mu drago, postalo je daljno istraživanje pravne naravi ogrjevne drvarije rk. svećenstva u bivšoj Krajini de lage lata bespredmetnim. Naputak bo A. od god. 1881. za provedbu §. 4. zakona od 8. lipnja 1871. o otkupu šumskih služnosti poznaje i priznaje, da u bivšoj Krajini postoji uz pravoužitničvo crkvenih općina i drvarija svećenstva kao lukno. Da li je zakonodavac pri tom polazio sa stanovišta, da u jednom dijelu Krajine ni prvobitno nije postojalo pravo služnosti ogrjevne drvarije, nego da je odmah iz početka utemeljena luknarska obveza župljana, ili je opet držao, da je prvobitno doduše pravo služnosti ogrjevne drvarije svećenstva po svoj Krajini ustanovljeno, a tek tečajem vremena da se razvila u jednom dijelu vojne Krajine drvarija kao lukno — nije nam poznato.

B. Poslije provedbe zakona od 8. lipnja 1871. o segregaciji (t. j. današnje pravno stanje).

U području bivše hrv.-slav. vojne Krajine osniva se pravo rk. župnih nadarbina na ogrjevno drvo u pravilu ili na pravoužitničtvu ili na luknu.

Po naputku A. naime za provedbu u §. 4. zakona od 8. lipnja 1871. (o otkupu šumskih služnosti) odredjenoga uređenja načina i mjere zajedničkoga uživanja šuma i šumskoga tla za pravoužitnike po pukovnijskim kotarima, imadu se smatrati crkvene općine (župne nadarbine) pravoužitnicama (§. 1. sl. b.) i kao takove uvrstiti u katalog pravoužitnika, ali uz uvjet, ako su dotični župnici prije provedbe otkupa šumskih služnosti dobivali ogrjevno drvo od države kao služnošću drvarije opterećene budi besplatno, budi uz položenje potpune šumske pristojbe (§. 4.); ako li su pak dobivali župnici do tada ogrjevno drvo od župljana bez posredovanja države kao lukno (ili bir), tada im ne pripada pravo na deputat ogrjevnog drva iz šuma imovne općine, nego im ga imadu župljani i nadalje podavati od njima pripaloga drva za ogrjev, to jest kao lukno (§. 4.).

Gdje su dakle župne nadarbine prigodom provedbe naputka A. uvrštene u kataster pravoužitnika, ondje dobivaju ogrjevno drvo iz šuma imovne općine, i to, ako su prije otkupa šumskih služnosti to drvo dobivale uz platež potpune šumske pristojbe, ondje moraju tu pristojbu i sada plaćati (§. 6. sl. b. i §. 19. naputka A.), a gdje su ga dobivale besplatno, ondje će ga i nadalje besplatno dobivati, ali samo u granicama §. 17. naputka, t. j. bude li to dozvoljavao potrajni prihod šuma imovnih općina.

Količina godišnje kompetencije ogrjevnog drva ustanovljena je u smislu §. 7. naputka po posebnim povjerenstvima mjesnim očevidom, a u kataster je unesena prema odredbi §. 12. naputka po razmjeru novčane vrijednosti njihove potrepštine drva za cijelo, tri četvrtine, dvije četvrtine i jednu četvrtinu selišta.

Kataster pravoužitnika sastavljen je u dva izvornika, od kojih je jedan kod nadležne gruntovne oblasti, a drugi kod gospodarstvenoga ureda imovne općine pohranjen, dok šumarije imadu samo izvatke onih pravoužitnika, koji se u njihovu kotaru nalaze (§. 12. alineja posljednja).

Naputak A. sadrži točne ustanove o tom, kako je valjalo u svrhu sastava katastra pronaći i ustanoviti pravoužitnike i kojim crkvenim općinama pripada pravoužitništvo (§. 4.). Poredi li se pak danas prijepor o tome, ne ima li se koja crkvena općina, pravije župna nadarbinia, koja još nije unesena u kataster, smatrati pravoužitnicom, tad ima o tom po postojećoj praksi unutarnjeg odjela kr. zemaljske vlade odlučiti u prvoj molbi gospod. ured dotične imovne općine (!), u drugoj molbi upravni odbor županije a u trećoj molbi kr. zem. vlada, odjel za unut poslove.*

Na temelju citiranih propisa naputka A., nadalje na temelju ustanova §§. 68. sl. b. i 69. pravilnika za šumsku upravu od 3. veljače 1860,** kao što i na temelju čl. 10. i 21. zakona

* Vidi naredbu unut. odjela kr. zem. vlade od 19. srpnja 1888. br. 23.530. ex 1887. Zbirka naredaba unut. uprave, sv. II., br. 151.

** Reglement für den Forst-Dienst in der k. k. Militärgrenze, Wien 1860.

od 15. lipnja 1873. o imovnim općinama* i napokon na temelju §§. 1. i 2. zakona od 8. lipnja 1871. o segregaciji krajiških šuma riješio unut. odjel kr. zem. vlade — čuvši mnjenje kr. vlad. povjerenika za imov. općinu križevačku i gjurjevačku i kr. zem. vlad. odjela za bogoštovje i nastavu — dugotrajnu onu raspravu, o kojoj je u prvom dijelu (A.) bilo spomena, da li je naime poslije provedene segregacije šumskih služnosti u krajiškim državnim šumama dužna država ili imovna općina davati kat. svećenstvu odnosno crkvenim općinama (župnim nadarbinama) deputatna ogrjevna drva, rješenjem svojim od 16. veljače 1884. br. 2843. onamo, da je to dužna činiti imovna općina, jer su sve šumske služnosti, kojima su u Krajini bile opterećene državne šume, diobom tih šuma potpuno otkupljene ter prešle isključivo na šume imovnih općina. Razumijeva se, da ondje, gdje je župnik prije segregacije dobivao drvo kao lukno, to ima i sada kao lukno dobivati od onoga drva, koje pripada župljanima kao pravoužitnicima.**

* List zem. uprave za hrv.-slav. vojnu Krajinu od 1. srpnja 1873., kom. VI.

** Ovo je rješenje obrazloženo ovako:

„§§. 68. i 69. pravilnika za šumsku službu u vojnoj Krajini, koji je ujedno sa šumskim zakonom uslijed prev. odluke od 3. veljače 1860. proglašen okružnicom od 7. veljače 1860. odjel 10., broj 474, nabraja sve služnosti, kojima su opterećene krajiške šume.

Medju ostalim navadja se glasom lit. b) §. 68. medju tim služnostima pravo krajiških crkvenih općina na dobivanje potrebitoga gradjevnog, zatim glasom §. 69. gorivog drva.

Ove šumske služnosti izlučene su na temelju zakona od 8. lipnja 1871. o ustanovama za otkup prava na drvlje, pašu i uživanje šumskih proizvoda, koje krajišnicima pripada iz državnih šuma vojne Krajine, jer §. 1. određuje, da prava na dobivanje drvlja, zatim na druge budi kojega imena užitke iz državnih šuma vojne Krajine, koja su općinama i krajiškim obiteljima zajamčena rečenim zakonom šumskim od 3. veljače 1860., potpadaju ustanovama prije pomenutog otkupnog zakona; zatim što §. 2. propisuje, da se ova prava imadu tako otkupiti, da se krajiškim općinama izluči i u potpuno vlastništvo pred polovica onih kompleksa državnih šuma, u kojima su dosada ušumljene bile, dočim druga polovica ostaje potpuno vlastništvo države.

Dodatak.

Radi potpunosti navode se ovdje još neka važnija riješenja kr. zem. vlade, koja se tiču ogrjevnoga drva svećenstva. Ova riješenja jesu :

1. Povodom tim, što je gospodarstveni ured imovne općine otočke kr. zemalj. vlasti predložio, da se rk. župljani u području imovne općine otočke riješe dužnosti podavanja ogr. drva kao lukna, pa da na mjesto toga župnicima daje ogr. drvo imovna općina, i to samo onoliku kompetenciju, kolika otpada na jedno cijelo selište, otpisala je kr. zem. vlasta, odjel za unutarnje poslove, dne 15. lipnja 1884. pod br. 7946., da se taj prijedlog ne može uvažiti s obzirom na ustanove §. 6. sl. b) naputka A) od g. 1881.

Podjedno je imov. općina upućena, da nad tim bdije, »da se od strane svećenstva mjera luknene pristojbe na nikoj način ne prekorači osobitim obzirom na nastavše u posljednjih go-

Nadalje propisuje zakon od 15. lipnja 1873. o imovnim općinama u hrv.-slav. Krajini, i to čl. 10., da se samo šumski dohoci potječući iz šuma imovne općine, koji preostaju poslije podmirenja potrepština pripadajućih pravoužitnicima, u druge svrhe upotrebiti smiju; zatim članak 21. rečenog zakona, da imovne općine odmah, čim prime šume, sastave općenitu prometnu osnovu, pri čem valja dosta obzira uzeti na pokriće potrepština pravoužitnikā.

Iz prednavedenoga slijedi, da su služnosti budi kojega imena, kojima su državne šume opterećene bile i koje su služnosti od države provedenom diobom rečenih šuma na temelju prije pomenutih zakonskih ustanova izlučene, isključivo prešle na šume imovne općine, koje su istim pripale u ime polovice u vlastništvo, ter se sada tomu dosljedno to pravo katoličkog svećenstva smatrati ima kao služnost crkvene općine, kojom su opterećene šume imovne općine. Ta tvrdnja obrazložena je tim, što glasom §. 6. lit. b) provedbenog naputka A, koji spada k zakonu od 11. srpnja 1881. glede razjasnjenja ustanova zakona od 15. lipnja 1873. o imovnim općinama, proglašena prev. rješidbom od 6. srpnja 1881. za u ono vrijeme sjedinjeno krajiško područje: crkvenim općinama kod dotičnih imovnih općina pripada pravo za pokriće gradjevnog odnosno gorivog drva, za paljenje opeka i vapna za novogradnju i uzdržavanje crkava, kapela, župnog stana i gospodarstvenih zgrada, zatim deputatnog gorivog drva za župnika, u koliko je ista dobivao prije provedbe otkupa šumskih služnosti od države kao tom služnošću opterećene ili besplatno ili svaki put uz upлатu potpune šumske pristojbe; napokon ako je župnik pripadajuće mu drvo dobivao od župljana kao lukno bez posredovanja države, to mu ne pripada pravo na dobivanje deputatnih gorivih drva iz šuma imov. općina, već ista ima zatražiti od župljana“.

dinah mnogobrojne zadružne diobe, kojimi se ipak pogledom na postojeće propise o šumskom užitku u krajiških imovnih općinah pravo na kolikoću šumskega užitaka niti najmanje mijenjalo nije». U prijepornim slučajevima glede kolikoće lukna pako ima politička oblast kao prva instancija u smislu navedenoga naputka na temelju drugih odnosnih ustanova odlučiti*.

2. Okružnicom kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 11. prosinca 1885. br. 48.444. podijeljena je svim vlad. povjerenicima imov. općina uputa, da župnici, koji dobivaju ogrjev. drvo od svojih župljana kao lukno, koji dakle nijesu pravoužitnici imov. općina, smiju sa prištednjama na svojim u ime lukna dobivenim drvima kao s njihovom vlastnosti slobodno raspolagati, dakle i prodavati ih uz propisane opreze, a da ne potпадaju pod udar §. 22. naputka A) od god. 1881.**

3. Naredbom kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu, od 30. stud. 1892. broj 8516 ex 1891. publicirano je njezino u sporazumku s unut. odjelom i nadb. duhov. stolom uslijedilo riješenje od 18. rujna 1889. br. 6477., kojim se na temelju prev. riješenja od 15. lipnja 1813. odbija molba župnikâ bivšega krajiškog područja, da im se dade kompetencija drva, propisana za sistemizirano ali nepotpunjeno mjesto kapelana.***

4. Konačno se ovdje još navodi otpis kr. zemalj. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu, od 1. srpnja 1884. br. 6519., kojim se ispravlja mnjenje kr. podžupanije u Križevcima kao da su imovne općine dužne nositi gradjev. dužnost oko žup. crkava i dvorova u biv. Krajini onamo, da su imovne općine dužne dati u smislu postojećih propisa samo gradjevno drvo za gradjevine crkvene.

Dr. Milan Novak.

* Zbirka naredaba unut. uprave, sv. II., br. 147.

** Ista, sv II., br. 148.

*** Zbornik, 1894., kom. I., br. 4.

Njekoliko spornih pitanja glede dopitanja pravoužitničke kompetencije iz šumah krajiskih imovnih obćina.

Odgovarajući u »Šumarskom listu« za listopad prošle godine na razpravu što no ju je g. Dr. Goglija objelodanio u svezku za srpanj, nisam ni naslutiti mogao, da će doći do zgode čitati protuodgovor, onakav, kakav nam ga je priobčio g. pisac, u listu za studeni i prosinac.

Neću, da se upušćam u osobnosti, pa s toga prelazim mučke tvrdnje g. pisca, kojime nam šumarom a priori nieče sposobnost razpravljanja takovih pitanja, imovnim obćinam predbacuje površnost, a meni nepoznavanje potrebnih zakonskih ustanova.

Prepuštajući to kritici p. n. gg. čitaoca, prelazim na stvarni dio protuodgovora:

Ad pitanje I.

Na pitanje:

»Na kojem se temelju određuje kompetencija ogrjevnog drva onim pravoužitnicima, čije se pravo temelji na §. 1. sl. e) naputka A.? odgovara g. pisac (na strani 263.):

»Pravoužitnicima kategorije §. 1. slovo e) naputka A. imade se odmjeriti kompetencija ogrjevnih drva prema veličini njihovog posjeda, a prema načelima §. 7. naputka A.« dočim sam ja (na strani 405.) odgovorio na to pitanje doslovec:

„Kompetencija pravoužitnika, kojih se pravo temelji na §. 1. sl. e) određuje se vazda na temelju izmjere pripadnosti ^{1/4} selišta.«

Tko god prispolobi hladnokrvno ova ova odgovora, mora odmah razabrati, da su podpuno suglasni! Oba kažu ma na dlaku isto, u samo drugima riečima.

Svrhom mog odgovora bila je želja, da se odklone nejasnosti, koje bi po mom mienju mogao odgovor g. pisca prouzrokovati.

Ad 1. U pogledu razdiobe krajiških obitelji kategorije §. 1. sl. e) u onakove, koje su imale i koje nisu imale posjeda, razjasniti mi je, da sam u razpravi o posjedu na koje može u obće pravoužitničtvu vezano biti, imao na umu (prema §. 7.) samo posjed oranicâ, na koji je valjda i g. pisac samo mislio, pišući prvu razpravu.

Poznato nam je, da je takovih krajiških obitelji, koje nisu posjedovale oranica ni livada, biti moglo. A vidi se to iz visoke naredbe citirane po g. piscu na strani 441. (redak 5—3 od zdola).

Ad 2. Da g. pisac nije razumio, što ja mislim pod pravnim odnošajima posjeda, vidim, jer ne bi inače našao za nuždno navadjati dokaze na str. 441., ni tom se zgodom spotači o moju malenkost.

G. bi pisac razumio što mislim, kad bi bio većom pomnjom pročitao moj odgovor, jer bi bio razabrao, da ja činim razliku izmedju posjeda što su ga imale obitelji kategorije §. 1. e) za razvojačenja i posle razvojačenja Vojne Krajine.

Ako danas zatraži pravoužitnik kategorije §. 1. sl. e) knjižno provedenjenje, pridonesav kupoprodajni ugovor o kupu zemljišta u izmjeri recimo od 34 jutra, ne će li ja morati izpitati od kuda mu taj posjed i da li je stim posjedom skopčano pravoužitničtvvo, kad znam, da on za Vojne Krajine nije smio uživati više od 6 jutara.

Iz naslova po §. 1. sl. e), pripada ga samo pripadnost na jednu četvrtinu selišta, jer posjed od 6 jutara i manje, odgovara samo toj izmjeri.

Iz naslova, što je on kupio nakon razvojačenja Vojne Krajine još 28 jutara (po gornjem primjeru), može ga pripasti veća izmjera, ako takovu donaša sobom pravo rečenog posjeda. Tu činjenicu nazvao sam ja pravnim odnošajem posjeda, na koji se valja obazreti, rabi li se o provedbi sada (nakon razvojačenja) nastale promjene.

U nadi, da sam g. piscu podao nuždno razjašnjenje i uvjerio ga o suglasnosti mišljenja nas obojice u tom slučaju, neka mi se dozvoli preći na:

Ad pitanje II.

G. pisac neodobrava, što ja tobže (prema pogrješno tisnutoj izreci) predlažem, da se A. imade provesti sa $\frac{1}{2} + \frac{2}{3}$ pripadnosti $\frac{2}{3}$ selišta.

To imade g. pisac posve pravo, dapače ja ga uvjeravam, da takova što ni jedna imovna obćina ne radi.

Da je g. pisac prispodobio tu izreku sa primjerom, na koji se ona proteže (na strani 407.) i sa zaključkom, do koga sam ja na temelju te izreke došao, bio bi primjetio, da se tu radi o tiskarskoj pogrješki i da bi izreka imala zaključiti sa: $\frac{1}{2} + \frac{2}{3}$ pripadnosti $\frac{3}{4}$ (a ne $\frac{2}{3}$) selišta.

Na svoju tvrdnju: »Dvie od tih kompetencija ne smiju se dopitati istomu pravoužitniku«, ostao nam je g. pisac dužan pružiti dokaz. Dok to učini, moći će se tek na tu tvrdnju osvrnuti.

G. pisac u dalnjem protudokazu, govori o praznih selištih. Misli li on, da su selišta prazna, ako su vlastnici posjeda izgubili posjedovnu kvalifikaciju prodajom zemljišta ili personalnu kvalifikaciju n. pr. udajom, to se on vara. To su vacantna selišta, koja mogu danas sutra opet svoje pravo dobiti, ako se kvalifikacija vlastnika im povrati. Sa vacantnima selištima nije dozvoljeno slobodno razpolagati, jer im pravo nije utrnulo.

Konačno je g. pisac Visoku naredbu br. 40791. ex 1894. od 10. svibnja 1895. aplicirao na nazočni slučaj, a da nije uvažio, da se ustanova te naredbe proteže na slučajeve, gdje se radi o pravoužitnicih, koji su prigodom sastavka katastra iz ovoga pomutnjom izpušteni, a ne o onih, koji su već jednom provedeni, te se kod njih radi samo o promjemi u duhu §. 14. naputka A.

Pošto držim, da sam g. doktora uvjerio o podpunoj skladnosti mojih tvrdnja, sa ostojećimi zakonskimi i normativnim ustanovama, uvjeravam ga, da će mi milo biti, sastanemo li se još koji put na tom polju.

B. Hajek ml.

Predlog za ustrojenje uzgojne zaklade za djecu šumarskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji.

Došla su mi do rukuh pravila, što ih je oživotvorio gospodin kralj. ug. ministar za poljodjelstvo, naredbom od 7. studena 1892. broj 19831. u pogledu podupiranja djece državnih šumarskih činovnika i podavanja istoj štipendijâ i podporâ.

Čitajuć ista, porodila mi se je misao, ne bi li i naše slavno šumarsko družtvo moglo, ovoj sličnu zakladu stvoriti; a držim da bi sve imovne i urbarijalne obćine u Hrvatskoj i Slavoniji na to pristale, pa i sami šumarski činovnici ovih šumoposjednika pozdravili bi oživotvorenje ovakove liepe institucije i prihvatili svesrdno, jer bi se time opet udario temelj napredku i liepšoj budućnosti našoj.

Biti će tako sloboden, da temeljem ovih pravila predložim odmah i osnovu, prema kojoj bi se onda za naše prilike imala izraditi pravila:

Osnova pravilâ

ob osnutku uzgojne zaklade za djecu kralj. šumarskih činovnika i činovnikâ imovnih i urbarijalnih obćina u Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 1. Ime i naslov zaklade.

Uzgojna zaklada za djecu kralj. šumarskih činovnika i činovnikâ imovnih i urbarijalnih obćina u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 2. Svrha zaklade.

Podieljivanje redovitih godišnjih štipendija i podporâ djeci vrjednih šumarskih činovnika, koji bezuvjetno moraju biti članovi I. razreda hrv.-slav. šumarskoga družtva, kao i sirotama istih, koja pohadjuju srednje škole, gospodarski zavod u Križevcima kao i šumarsku akademiju u Zagrebu, nadalje podieljivanje štipendijâ i podporâ ženskoj djeci, koja polaze više djevojačke škole i učilišta.

§. 3. Prihodi uzgojne zaklade.

1. Svaki drvotržac, koji kupi na dražbi stabla ili druge šumske proizvode i svaki poduzetnik, koji u šumah ogojne radnje ili bud kakovo poduzeće preuzme, imao bi od kupovine ili poduzetne svote uplatiti 0·2% prinos u tu uzgojnu zakladu.

2. Sve novčane globe šumarskih činovnika imale bi se privesti u tu zakladu.

3. Eventualni dobrovoljni prinesci i zapisi pojedinih osoba i pojedinih imovnih i urbarijalnih obćina, primali bi se sa zahvalnošću.

4. Prinos samih članova, o kojem bi se imalo razpraviti u dojdućoj šumarskoj skupštini.

§. 4. Uporaba, ter stvaranje nedoticive matice i razdieljenje prihodâ.

1. Od svih unišlih 0·2% prinosa (§. 3. lit. 1.) smjele bi se u jednoj godini potrošiti u svrhe štipendijâ i podporâ samo $\frac{4}{5}$ dočim bi se $\frac{1}{5}$ imala pribiti nedoticivoj matici.

2. Osim toga smjeli bi se godimice potrošiti kamati od ove petine i kamati dobrovoljnih prinosa i zapisa (§. 3. lit. 3.) ter novčanih globâ (lit. 2.) i od prinosa samih članova (lit. 4.).

3. Imala bi se stvoriti nedoticiva matica iz $\frac{1}{5}$ ostatka redovitih 0·2% prinosa (§. 3. lit. 1.) iz novčanih globâ (§. 3. lit. 2.) iz dobrovoljnih prinosa iz zapisa pojedinih darovateljâ, te imovnih i urbarijalnih obćina (§. 3. lit. 3.) ter konačno iz redovitih prinesaka samih članova (§. 3. lit. 4.).

Napomenute $\frac{4}{5}$ unišlih 0·2% prinosa i napomenuti kamati imali bi se razdieliti djeci šumarskih činovnika kao štipendije i podpore tim načinom, da se svi ovakovi prinosi i kamati, koji do konca svibnja svake godine unidju, razdiele početkom školske godine izabranim od moliteljâ, u 10 jednakih obroka.

Sa $\frac{2}{3}$ ovakove razpoložive svote, imali bi se nadariti dječaci a jednom trećinom djevojke.

§. 5. Uprava uzgojne zaklade.

Zakladnom imovinom upravlja odbor hrv.-slav. šumarskoga društva u Zagrebu, ter vriede sve ustanove pravilâ hrv.-slav. šumarskoga društva u pogledu upravljanja i za ovu uzgojnu zakladu, samo bi se imali posebice voditi i izkazivati prihodi i razhodi iste.

Račune ove uzgojne zaklade vodio bi: ili revident računarskoga ureda kralj. zemaljske vlade, koji je referent za cenzuru računâ imovnih obćina ili tajnik hrv.-slav. šumarskoga društva.

Za vodjenje tih računa, mogao bi odbor hrv.-slav. šumarskoga društva, dotičnomu organu podieliti primjerenu nagradu.

§. 6. Dužnosti odbora hrv.-slav. šumarskoga društva.

Svi predmeti tičući se ove uzgojne zaklade, riešavaju se u redovitim odborskih sjednicah hrv.-slav. šumarskoga društva.

Početkom mjeseca lipnja svake godine razpisuje se natječaj za podieljenje štipendijâ, a mjeseca srpnja ili kolovoza riešavaju se prispjele molbenice moliteljâ.

§. 7. Podnesak molbenicâ i trajanja štipendijâ i podporâ.

Molbenice za podieljivanje štipendijâ i podporâ imadu roditelji, udove i skrbnici podnašati u roku ustanovljenom u §. 6. hrv.-slav. šumarskom društvu, a molbenice imale bi se obložiti sa:

Krstnim listom, domovnicom, izkaznicom da je molitelj odnosno roditelj član hrv.-slav. šumarskoga društva, svjedočbom o ciepljenju boginja i konačno svjedočbami prošle školske godine za oba poljeća.

Štipendija se podieljuje uviek samo na jednu godinu, a ako učenik ili učenica dobije svjedočbu sa uspjehom, kako ga propisuje §. 8. imade prvenstvo, da dobije istu štipendiju opet i dojduće godine.

Podpore se diele takodjer samo na jednu godinu bez prava na prvenstvo za dojduću godinu.

§. 8. Uvjeti za postignuće ovakovih štipendija ili podporâ.

Štipendije mogu postići za svoju djecu samo u službi stojeci ili umirovljeni kr. šumarski činovnici i činovnici imovnih i urbarijalnih obćina, koji nisu pod iztragom i koji su ujedno članovi I. razreda hrv.-slav. šumarskoga društva.

Tako isto mogu štipendije dobiti i sirote navedenih umrlih činovnikâ.

Kod prosudjivanja imadu uvjek prednost siromašniji i takovi, koji u svom mjestu službovanja nemaju navedenih u §. 2. učilišta.

U pravilu imade činovnik pravo samo na jedan štipendij ili na jednu podporu. Nu u vanrednih slučajevih, obzira vrjednih, može dobiti za drugo i treće dijete, ali samo podporu u iznosu, koji će se u svakom slučaju ustanoviti, ali ta podpora ne smije biti veća od iznosa, ustanovljenoga u §. 9.

Nu u tib slučajevih mora dotičnik imati najmanje pетро djece.

U obće se određuje, da svjedočba uživajućega štipendiju ili podporu mora imati obći prvi red, sa najviše dva »dovoljna« a iz ponašanja najmanje »pohvalno«.

§. 9. Najveći iznos štipendije i najveći iznos podpore.

Ustanavljuje se za diete živućega otca štipendija od 100 do 150 for. a za diete bez otca 150 do 200 for. godišnjih; dočim se podpore podieliuju prema stanju razdjeljive svote i prema broju moliteljâ, nu nikada više od 80 for. godišnjih.

Nu ako imovinsko stanje zaklade i godišnji dohodeci dopuste, mogu se navedene podpore razmjerno i povisiti, nu u nijednom slučaju nesmiju premašiti 100 for.

To bi bile u glavnom erte ustanovâ za namišljenu uzgojnu zakladu, a do slavnoga odbora hrv.-slav. šumarskoga družtva bi stojalo, da potanka pravila izradi i na odobrenje ih visokoj kr. zemaljskoj vladi predloži, nadalje da kod visoke kralj. zemaljske vlade izhodi naredbu glede prinosâ drvotržacâ i poduzetnikâ, navedenih u §. 3. lit. 1.

Što se tiče navedenih novčanih globâ činovnikâ (§. 3. lit. 2.) koje sada po postojećimi propisi teku u mirovinsku zakladu, moglo bi se kod visoke kralj. zemaljske vlade izhoditi, da teku u uzgojnu ovu zakladu.

Osim navedenih prihoda mogli bi šumarski činovnici kod dođuće šumarske skupštine dobrovoljno pristati na njeki postotak od berivâ, kako bi nam se ta zaklada u kratko vrieme podigla i okriepila.

Ove redke napisah u najboljoj namjeri i šaljem ih u šumarski svijet a molim liepo p. n. gospodu članove šumarskog našeg družtva, da bi dobrostivo uvažiti izvoljeli ovaj predlog, te da bi u tom pogledu svoja mnjenja, nadopunjena i izpravke oglasiti izvoljela u šumarskom listu, kako bi svi složnim silama stvorili jednu veliku djelotvornu cielinu.

Nadajuć se da će moj skromni predlog svuda na vrući odziv i zauzimanje naići, kličem: dao Svevišnji ostvarila se ova zamisao na dobrobit našu, naših nasliednika i potomaka.

*Aleksander Ugrenović,
protustavnik-računovodja 2. banske imovne obćine.*

Dodatak uređničtva. Rado priznajemo, da je ovaj predlog vriedan, da se o njemu povede razprava, jer upravo šumarski činovnici živu većinom po malim mjestima i selima, pak im je često i uz najveće žrtve gotovo ne moguće dati si djecu primjereni izobraziti.

Myrobalane.

Svakim se časom susrećemo u šumarskih listovih medju trgovackimi izvještaji uz Valoneju, šišku, tanin i sa produkтом nazvanim imenom Myrobalane, pa pošto smo uvjereni da mnogom od poštovanih čitaoca neće ovaj produkt istoka poznatim biti, donosimo evo opis istoga.

Pod imenom Myrobalanah razumjevahu se u prijašnje vrieme plodovi raznih Terminalia vrsti, tako T. Chebula Willd. T. citrina Rorb. i T. bellerica Rozb. i plodovi Phyllanthus Emblica, koji su nekada i u ljekarstvu rabljeni.

Danas pako pod imenom Myrobalanah poznajemo samo plodove vrsti Terminalia Chebula W. (*Myrobalanus Chebula* Gärt.), te se ti plodovi izključivo u strojbarstvu rabe.

Ljuštine plodova sviju Terminalia vrstih veoma su bogate na trieslovini, te se s toga plodovi svijuh navedenih rabe u Indiji i nekih ostalih tropskih priedjelih za strojenje i crno-bojadisanje kožâ. Ali i od *T. catappa*, koja pruža veoma ulje-vite i hranive plodove, rabe se ljuštine na Reunionu za crno-bojadisanje.

Akoprem razna djela, baveća se poznavanjem prekomorskih proizvoda trgovackih, napominju sve navedene Terminalia vrsti pače i vrst *Phyllanthus emblica*, kao biljke od kojih se danas za strojenje potrebite Myrobalane dobivaju, ipak je vjerojatno, da plodovi dolazeći u trgovinu pod tim imenom, potjeću izključivo od vrstih *T. Chebula*.

Sravnjivanjem točno opredjeljenih plodova raznih Terminalia, sa Myrobalanami dolazeći u prometu, nepobitno je ustanovljeno, da isti potiču od *T. Chebula* i *T. citrina*, koja se potonja imade smatrati samo varietetom *T. Chebula*.

Konačno je važna i izjava Miquela i Lindleya, koji samo navode *T. Chebula* kao trieslovnu bilinu, nu nikada *T. bellerica*.

T. Chebula spada u rod Combretaceah, a nalazi se mnogo u Indiji i to po po Miquelu od Cap. Comarina, pa sve do

planina Bengalije, kao veliko i jako stablo, koje tamošnjim žiteljem pruža veoma tvrdo, trajno i skupocjeno gradjevno drvo. Cvate žutim cvjetom u dugih klasovih, plod je petobridan a velik kao golubinje jaje, žute boje, a u sebi čuva tvrdi orašac sa bielom jezgrom. Na listovih nalazimo babuške, koje takodjer u trgovini svoju prodju pod imenom Cadacay nalaze, te medju najbolje boje spadaju. U Englezkoj rabe se one babuške kao žestoko adstringirajuće sredstvo pod imenom »Bengal Beau« (*Fabae Bengalensis*) ili »Myrobalan-Gal«, dočim se u Arabskoj i Egiptu rabe kao liekovito sredstvo pod imenom »Haleclidge«.

U prvanje doba bijahu plodovi *T. Chebulae* officinelni i kod nas pod imenom »Myrobalani Chebulae«, a nezreli pod imenom »M. nigri vel indici« te su se takodjer kao adstrnigirajuće sredstvo upotrebljavali.

Bogatstvo na trieslovini (45%) kod Myrobalanah obratilo je pozornost kožarnica englezkih na ovu surovinu, koja je kao strojbarski materijal doskora stekla znamenitu prodju.

Počele su se pako Myrobalane uvažati u Englezku početkom sedamdesetih godina, te se je naskoro njihova uporaba znatno umnožala, akoprem su se za crno bojadisanje prema Baueroftu već od davno upotrebljavale.

U trgovinu dolazeće Myrobalane oblika su poput datulje ili kruškolikog, dugačke 3—5 cm., dočim im je deblijina 1·5—2·5 cm.

Veći jasno peterobridi plodovi obično potiču od *T. citrina*, dočim manji jajoliki veoma slabo rebrasti, pripadaju tipičnoj vrsti *T. Chebula*. Boja tih plodova leži medju žutom i smedjom. Anatomske razlike izmedju ovih manjih ovalnih i većih petobridnih plodova ne ima.

Na prerezu ploda opažamo prostim okom dvie naslage. Kod vanjske zelenkasto smedje do crno smedje 3—4 milimetra debele, kod starih i dugo u suhom pohranjenih Myrobalana nešto krhkne, inače veoma lahko rezive naslage, možemo već prostim okom razlikovati prilično pravila, složaj; unutarnja pako svjetlo žuto sjemenku okružujuća naslaga, veoma je tvrda i

žilava, te se veoma težko rezati dade, pokazuje pako na prezu, ma u kom pravcu učinjenom, male, žutom veoma sjajnom smolom izpunjene pretince, i vrlo uzko radialno poredano, smedje-škuro obojeno staničje.

Vanjska koža ploda koja je posvema gladka, jedino kod vrsti *T. Bellerica* dlakava, sastoji iz kvadratičnih poput palisadâ poredanih stanica, kojim je širina 0·011, a visina 0·036 milimetara. Tjenica tih stanica jest bezbojna, sadržina zrnata i škuro bojadisana.

Pod vanjskom kožom ležeća, gore napomenuta vanjska nslaga, daje u vodi obilnu četrnasto-žutu otopinu, te sadržaje znatne množine trieslovine; sastoji se pako pretežno iz parenhyma, koji je protkan fibrovazalnim svježnjići.

Izvanjske partije parenhyma sastoje se iz veoma malenih stanica, koje većinom samo 0·067 milim. promjera imaju, a sadržaju izim obilne trieslovine samo gdje gdje male ledčane aggregate cecelno-kiselog vapna. Stanice unutarnjih djelova parenhymatične naslage imaju do 0·180 milimetara u promjeru, te sadržaju uz trieslovinu i kristalne aggregate vapnenog ozalata i velike množine okruglijasih jednostavnih škrobnih zrnaca. Fibrovazalni svježnjići kojima je parenchym smedjo-škure naslage protkan, sastoje iz staničja sastavljenog iz uzkih spiroidea i nježnih stanica kambija.

Tvrdi jasno žuti dio ploda okružujući sjemenku, sastoji pretežno iz sklerenchymatičnog temeljnog staničja, kojima su njegove sa veoma točno radialno poredanimi pučnim kanali providjene i obično veoma u duljinu protegnute stanice, jako nepravilno poredane.

Medju stanicama sklerenchyma nalaze se male skupine velikim pučima providjenih parenhymatičnih stanica, veoma debele tinje, koje sadržaju čistu trieslovinu, dočim se u sklerenchymatičnom staničju veoma malo trieslovine nalazi.

Iz toga jasno proizlazi, da se trieslovinu *Myrobalanâ* poglavito u vanjskoj škuroj naslagi sjemenke nalazi. Fibrovazalni svježnjići žute nutarnje naslage ne razlikuju se bitno od onih

tamnije vanjske naslage. Medju sklerenchymatičnim staničjem žute naslage nalazimo mnogobrojne okruglaste smolne stanice, kojih promjer popriječno oko 0·45 milim. mjeri.

Nutarnja kožica ploda obično nije više dobro sačuvana, te se sastoji iz plosnatih stanica sa veoma jakom i žilavom kutikulom, a neposredno pod ovom kožicom razgranjeni su fibrovazalni svježnjići.

Kao medju staničje obilježujemo ono poput ciepacu poređano u pet radijah prama bridovom ploda se razprostranjujuće i u škuroj vanjskoj naslagi se gubeće tvorivo, kojim je u formi škuro-smedjih žilica, žuta nutarnja naslaga protkana.

Ovo medjustaničje sastoji se iz škurih jedva 0·009 milim. debelih stanica, veoma debela tinja, od kojih je jedan dio radialno a drugi axialno podieljen.

Tjenica same sjemenke jest tanahna poput artije, škure boje i zatvara, veoma uljeno 3—5 milim. debelo sjeme, bez bjelančevih sastojina, datuljastog oblika.

Myrobalane sadržaju 45% trieslovine, zatim kako je to jur Davy izpitao trieslovu kiselinu, sluz i škuro-žuti pigment.

Posljednji nalazi se vazda sa trieslovinom zajedno u sadržini stanica, i to koli u škuroj toli i u žutoj naslagi ploda.

Trieslovina je podpuno identična sa onom naših babuškâ ili šišaricâ.

Pošto je mrvljenje Myrobalanâ obično sa potežkoćama skočano, to dolaze iste često u trgovinu u obliku strojevi proizvedenog mliva.

Konačno nam je napomenuti da su navedeni podatci erpljeni iz djele: Dr. J. Wiesner »Die Rohstoffe des Pflanzenreichs« a da imade i pobližijih opisa u Rochleder »Phytochemie«, Stenhouse »Chem. Centralblatt«. R. Wagner »Zeitschrift für analitische Chemie«. i mnogih drugih.

Potreba reforme naših t. z. viših šumarskih državnih izpita.

Oživotvorenjem zakona od 22. siječnja 1894. o uredjenju šumarsko-tehničke službe, kao i zakona od 13. ožujka 1897. o ustrojstvu šumarske akademije u Zagrebu, uz predstojeće dokinuće dosadanjeg srednjeg šumarskog učilišta u Križevcima, ukinuta je bar u načelu, do sada obstojeća dvojaka stručna naobrazba — naime srednjo školska i akademička — za šumarsko upravno osoblje u Hrvatskoj i Slavoniji.

Toli kr. zemaljsko, kao i kr. državno šumarsko upravno osoblje, mora da se sada i u nas izkaže, polučenom podpunom akademičkom stručnom naobrazbom. U koliko pako u nas u obće, osim zagrebačke šumarske akademije drugih šumarskih učilišta za naobrazbu šumarsko tehničkog i upravnog osoblja ne bude; zauzeti će bez dvojbe s vremenom takodjer i šumarsko upravna mjesta kod naših obćina i privatnika, samo naši budući akademičari.

I tako će eto i šumarstvo, zadobiti skorim već skroz novo obiležje.

Povećanjem zahtieva, s obzirom na temeljnu kao i samu stručnu naobrazbu našega šumarskoga osoblja, nadošlo je pako svakako već i vrieme, da će se morati i kod nas povisiti takodjer i dosadanji zahtjevi, u pogledu osposobljenja toga osoblja za samostalnu šumarsko upravnu službu.

To jest pitanje izdanja novih naredaba u pogledu obdržavanja i polaganja t. z. državnih izpita za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, morati će se i kod nas što prije i na novo svrsi shodno riešiti.

Činjenica bo, da je njetko kao redoviti slušatelj svršio šumarske nauke, ma bilo i na kojoj akademiji ili inoj visokoj školi, kako znamo još ga uvjek sama o sebi neosposobljuje i za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva.

Za dokazati to osposobljenje potrebno je, da dotičnik, nakon tako svršenih nauka i proboraviv barem jošte kroz dvije

godine u šumarskoj službi, položi i s dobrim uspjehom još t. z. državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva.

Izpitom tim imade dakle kandidat u prvom redu dokazati svoju sposobnost za obavljanje samostalne šumarske prakse i uprave.

Ospozobljenje se to pako može steći samo praktičnim vršenjem šumarske službe.

Dosljedno tome i opet treba, da se i sam izpit, kojim si kandidat mora steći napred spomenuto ospozobljenje, kreće u posve drugom okviru i pravcu, od izpita teoretičnih, što ih kandidat u smislu obstojećih propisa mora još i prije nego li u obće praktičnu šumarsku službu nastupi, položiti.

Nu dočim su oživotvorenjem kr. šumarske akademije u Zagrebu, sada u nas nastali posve novi odnosa, u pogledu buduće temeljne kao i teoretične stručne naobrazbe našeg šumarskoga podmladka, to vidimo ipak, da je s obzirom na te t. z. više šumarske državne izpite, u nas još uvjek u krieposti naredba — koja je svojim sadržajem — kao i sam izpit svojim obsegom i načinom obdržavanja, u bitnosti još uvjek malo ne onakova, kakova je obstojala već i davna prije, nego li se je u nas još i misliti moglo na strogo akademički temelj šumarske naobrazbe i službe.

Po gotovo pako manjka tim našim t. z. višjim državnim šumarskim izpitom svako obiležje t. z. praktičnih izpita*. Da pače oni su jedva obsežniji il strožiji i od istih t. z. konačnih izpita, koji su već od g. 1891. i na našem kr. šumarskom učilištu u Križevcima propisani bili.

Naročito pako manjka tim našim t. z. višjim šumarskim državnim izpitom i ono glavno obiležje — koje te izpite drugdje — a naročito i u susjednoj Ugarskoj i Austriji, kao eminentno praktične izpite označuje, a to je izpitivanje kandidata u šumi t. j. u praktičnoj službi.

Pa ipak se baš tek ovim dielom izpita, imade a i može u prvom redu dokazati i izpitati samo znanje kandidata u po-

* Vidi „Šum. list“ god. 1894. strana 457.

** Vidi medju inim „Šum. list“ god. 1894. strana 351.—361.

gledu samoga poznavanja šume t. j. šumskoga bilja i njegovih osobnosti, kao i njegova vještina u predmetu razsudjivanja stojbinskih i sastojinskih odnošaja, ter faktično ino znanje s obzirom na poznavanje po šumarstvo i lov važnih životinja, spretnost riešavanju zadataka gledom na uzgoj i sadnju šuma, opredijelenje sjekoreda, izvažanje i odpremu drva iz šumah, radnja oko putogradnja, uredjenja i procjene šuma i t. d.

Isto tako, držim, nisu već dovoljne prema današnjim odnošajem, svakako i one ustanove naše topogledne naredbe od g. 1886., koje se odnose n. pr. na dokazala, što ih imade kandidat doprinjeti kada moli za priputstvu izpitu, zatim ustanove u pogledu samoga obsega izpita; načina predlaganja pitanja za pismeni dio izpita, kao i sam način ocjene uspjeha i sastava izpitnoga povjerenstva i t. d.

Uočimo li pako sve to, to moramo doći svakako do zaključka, da već ne može biti daleko i ono vrieme, kada će se baš i morati takodjer kod nas izdati, tim sadanjim, a još više i budućim našim šumarsko upravnim odnošajem odgovarajuća nova naredba za »obdržanje i polaganje državnih izpita za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva«.

Pošto će nadalje svakako i kod nas gledom na riešenje ovoga pitanja, kao i u drugih zemljah i razni stručnjaci imati razna izkustna i mnienja, bilo bi možebiti shodno, kada bi naš slavni upravni odbor društva, htio već i nadnevni red ovogodišnje predstojeće društvene skupštine, uz ina, staviti takodjer i pitanje odnoseće se na buduće uredjenje t. z. višjih šumarskih državnih izpita u nas.

A napokon bila bi svakako već hora, da se i na našim šumarskim skupštinama opet posvećuje nješto više vremena i mara, stvarnim razpravama i riešavanju raznih dnevnih, kao i inih životnih pitanja na polju naše šumarske uprave i gospodarstva. A med ovima nebi smjelo biti sigurno posliednje, ni napred spomenuto.

F. Ž. K.

*

Dodatak uredničtva. Ne ima sumnje, da bi i naša naredba glede obdržavanja državnog izpita, kojim se stiče ovlaštenje za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, trebala nekih preinaka; jer kako se sve više diže sama šumarska nastava, morale bi s tim biti u skladu i upitne ustanove. Nu obzirom na to, da se je tekar prošle godine započelo u nas sa akademičkom šumarskom nastavom, a da će se obuka u šumarskom odjelu u križevačkom učilištu istom ove godine podpunoma dovršiti i dokinuti, ne možemo smatrati već danas to pitanje gorućim. Istom za pet — ili sasvim točno — tekar za četiri i pol godina, moći prvi naši domaći šumarski akademičari ovomu izpitu pristupiti, pak bi bilo stoga umjestno, da se pitanje o djelomičnoj reformi toga izpita možda za tri godine na razpravu u skupštini društva iznese, a do toga vremena samo skupljaju i u ovom listu na javu iznesu mienja pojedinaca u tom pitanju, a saberi i objelodane podatci glede ustanova toga izpita koji vriedi u onih zemljah, koje svojega naprednoga šumarstva slove; ovako šumarsko javno mnjenje u tom pitanju orientira i za razpravu pripravi. Od mnogo veće važnosti nego li sama reforma ustanova ovoga izpitu, jest reforma same praktične izobrazbe kandidata za vrieme propisanog praktičkog bienuma. To je bila do sele prava tamna strana svega, što se na ovaj izpit odnosi. Namjesto, da se je vrieme praktičkog bienuma smatralo samo praktičkim nastavkom same obuke, smatrao se je ovakav kandidat već pomoćnom silom, pak mjesto, da su ga nastojali što točnije uputiti u razne grane praktičnoga šumarstva, pa da tom prilikom prokuša u praksi sve ono sto je u teoriji učio, postupalo se je s njime više puta tako, da je obavljujući isključivo poslove u kojem uredu, riedko do toga došao da u šumu dodje, a kamo li u njoj radi. Ovu glavnu manu, a sbog toga i često slabи uspjeh ovoga izpita kod inače marljivih kandidata, i koja je okolnost davala ovim izpitom često više teoretski, nego praktički značaj, opazilo je izpitno povjerenstvo i predstavkom se obratilo na vis. kralj. zemalj. vladu, da se tomu shodnim načinom doskoči. Visoka kr. zem.

vlada doista je uvažila ovu predstavku, te je prošle godine izdala shodnu naredbu, kojom se zajamčuje bolja praktična pravila, stoga bi za sada našem šumarstvu imala biti prva briga, da se u odnosnih krugovih važnost ove naredbe uvaži i tim svrsi shodno kandidati za vrieme praktičkoga bienuma upotribe. Ne bude li se u onih krugovih, kojima je praktička izobrazba kandidata povjerena, dovoljno važnost ove naredbe uvažavala, tada bi i sve reforme oko same naredbe o obdržavanju ovoga izpita bile jalove. Sam način izpita, obdržavao se on u gradu ili u šumi, na posliedak će izpita manje uplivati nego li sam predidući rad i obuka za vrieme spomenutog bienuma. I sama reforma naredbe o obdržavanju izpita ima stoga za tim u prvom redu ići, da se ne pripusti k ovom izpitu nitko, koji nije doista za vrieme prakse u svim granama šumarstva doista upotrebljivan bio i radio. Osobito nam se u tom pogledu svidja pruska naredba, pa ćemo ju skorim u ovom listu i priobćiti.

Tamanjenje miševa pomoćju serum-a.

U »Erdészeti Lapok-u« priobćio **G. Craus** preveo **J. Mariányi**.

U svrhu odgajanja biljka, potrebnih za pošumljenje golietâ i vododerinâ, koje se uslijed odredbe §-a 165. zak. čl. XXXI. ex 1879. i na temelju zak. čl. XII. od god. 1894. zasaditi imaju, uzdržava gospodin kr. ug. ministar za poljodjelstvo u županiji našoj (Nagy-küküllő) 5 biljevišta od kojih je svako po 3 kat. rali veliko.

Ova blagotvorna uredba urodila je na ovim razrovanim i spuzljivim površinama, već i do sada liepim plodom. U kratkom roku od dviju godina, od kada smo sa radnjama odpočeli, stale su se zeleniti one strme i duboke jaruge, koje, uočiv ih iz visine, dojimlju se kao opustošene i porušene tvrdjave, te u kojima si je paseće se rogato blago mnogo puta noge polomilo.

U području šumarije u Nagy—Sinku, koja pod mojom upravom stoji, ustrojeno je u ovu javnu svrhu takodjer jedno biljevište od 3 kat. rali.

U ovo sam biljevište u proljeću 1898. posijao 80 kg. sjemenja neroda ili akacije, 60 kg. gledičije, 40 kg. običnog bielog bora, 35 kg. crnog bora i 20 kg. smrekovog sjemena.

U jeseni iste godine polučio sam već liep uspjeh i dobio 400.000 kom. biljka akacije, 40.000 kom. gledičije, 550.000 kom. bielog bora, 750.000 kom. crnog bora i 10.000 kom. mlađih smreka. Gledičiju mi je već pod jesen, kada su biljke sačinjavale 20—30 cm. visoke liepe redove — znatno proredila nekakova na korjenju živeća vrst gljivica, po svoj prilici Pertlocia Hartigina; smreka je pako radi slabe klijavosti sjemenja veoma slabo nikla.

Ovaj uspjeh me je ipak razveselio tako, da sam si već predstavljaо, kako ćemo s ovim biljkama liepo pošumiti one grde jaruge i goletine.

Radost moja, skoro da nije bila prerana. Kada je naime u jeseni sva ljetina sa polja spremljena bila, navalilo je množtvo miševa, što no roj mravaca, na biljevište, te akoprem nije bilo niti u proljeću kod prekopavanja zemlje, niti tečajem ljeta ni jednog jedinog miša ili mišje škulje, na čitavoj toj površini od 3 rala, za tjedan dana nakon spomenutog uselenja, podkopano bijaše cieло biljevište.

Osobito su navalili na akaciju i na crni bor; medju ovima nije mogao čovjek koračiti, a da mu nogu u zemlju ne propade. Korenje biljka pojeli su miševi ne samo nad tlom, kao što to običavaju, nego su izgrizli i potrošili to korenje i izpod zemlje, tako, da su se cieli redovi samo dirnuv u njih, izvalili.

Što će tu biti, mišljah ja, ako ne ćemo tomu pravodobno doskočiti.

Ministarstvo za unutarnje poslove izdalo je upravo nešto prije uputu u pogledu izručivanja za tamanjenje poljskih miševa i parcova potrebitog otrova po prvomolbenim političkim oblastima. Na temelju toga zatražio sam žurno arsenika, nu oni su me isto tako žurno na podžupanijsku oblast odputili. Dok bi pako od oblasti tražena dozvola stigla, do onda će mojih biljka nestati.

Sjetio sam se, da sam čuo od veterinara Mirka Hadnagy-a spominjati nekakovo sredstvo proti miševima, koje da se naba-

viti može od zavoda, stojećeg pod nadzorom kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo: »Laboratoires Pasteur-Chamberland Budapest«. Naručili smo daklen još onaj dan 10 boćica toga sredstva.

Čim su boćice stigle, odmah sam ih upotrebio.

Buduć pako občinsko biljevište sa površinom od 5 rali, od mojega dieli samo jedna ograda od pletera, a pošto je i ovo bilo puno miševa, to sam naručio zajedno i za občinu 10 boćica, koje su takodjer odmah upotrebljene.

I eto, jedva je prošlo tijedan dana, nestalo je posvema miševa, te akoprem se ovo još 6. prosinca prošle godine dogodilo, to ipak nema na čitavoj toj površini od 8 rali ni danas još niti jednog miša.

Primjećujem još, da sam oduševljen od postignutog uspjeha, po občinama naručiti dao ovakovog serumu, ne samo za sva druga, u području šumarije moje ustrojena biljevišta od po prilici 37 rali, nego i za zasadnjene i zasijane sjećine, gdje su se miševi takodjer užasno razmnožili, te su pojeli ne samo frižko posadjeni žir, nego i na hiljade posadjenih hrastovih biljka. Dosadašnji uspjeh je i ovdje izvrstan.

Nakon ovoga ne mogu propustiti, da ne preporučim ovo upravo čarobno djelujuće sredstvo upravljačim stručnjacima.

Do sada su ovo sredstvo sa uspjehom pokušali u Grčkoj, gdje je oštećivanje od miševa postalo upravo nesrećom čitave zemlje. U novije se vrieme pako preuzimaju pokusi u Njemačkoj.

Ovo se sredstvo proti miševima (*virus contagieux*), kao što sam to već naglasio, kod gore označenog naslova može dobiti.

Zavod razpača ovaj virus u hermetično zatvorenim boćicama. Ciena je jedne boćice 50 nč., a budući su 2 boćice dosta za katastr. ral zemlje, to je ovo sredstvo jeftinije od kakovog god inog otrova. Bacili, koji medju miševima prouzroče pošastnu bolest poput tifusa, odgojeni su na želatinu, te je u boćice ovaj želatin spremlijen, na kojem se bacili u obliku pliesni razabratiti mogu.

Ovo je sredstvo i s toga probičnije od kakovog god otrova, jer ono nije otrov, i što nije potrebno da ga svaki miš okusi i pojede, kao što je to uvjet kod otrova, nego je dostatno, da samo jedan dio miševa oboli, onaj će onda i ostale okužiti.

To se sredstvo na sliedeći način ima priugotavljati:

Za svake dvie boćice uzme se pol litra vode, koja se uz pridometnuće male žličice soli skuha. Skuhana se voda ima posve ohladiti, onda se u istu stave otvorene boćice tako na 10 časaka, da se želatin razmoći (boćice su tako čvrsto zatvorene, da je otvorenje sa potežkoćama skopčano, mi smo im dakle poodbjali grla) — nakon toga iztrese se želatin u vodu, a pošto se isti težko topi, to je potrebno pojedine komadiće u vodi s prstima razgnječiti.

Sada uzmemo, po najbolje bielog kruha, koji se ne mrvira, te ga razdrobimo na komadiće od po prilici 1 cm³. Ove komadiće umočimo u pripravljenu tu vodu, te ih za jedan čas izvadimo i spravimo u košarice.

Budući ali upitni bacili poginu pod trajnim uplivom sunčanih zrakâ i kod temperature od 4° R., nadalje što su miševi predvečer najpoždrljiviji; to je najprobitačnije smočene komadiće kruha kasno poslije podne izložiti i to tako, da po mogućnosti u svaku škulju — što ali nije bezuvjetno od potrebe — metnemo po jedan komadić kruha, te nakon toga otvor škulje nogom zagazimo.

Jedna litra vode dosta je da se namoći 1000 komadića kruha.

Virus se ima nakon otvorenja boćica smjesta upotrebiti, te se smočeni komadići kruha još taj isti dan razbacati moraju koji dan su smočeni.

Podpuni uspjeh pokazati će se nakon 6—10 dana, naime kad je kuga medju miševima već zavladala.

Izvrstni ovaj virus škodi samo miševima, na ine životinje, kao što je rogato blago, pas, mačka, zec, perad, golubovi i t. d. nema to sredstvo nikakova upliva. Isto tako može odrasli čovjek ili djete pojesti smočeni takav kruh, bez da bi najmanju bol očutili.

Posudje u kojem se upitni virus za uporabu pripravlja i komadići kruha umaču, nakon što se jednostavno opere, može se u obične svrhe dalje upotrebljivati.

Zanimivo će biti valjda da još spomenem, da stanujem na kraju sela uz oranice i vrtove, te da mi je stan tako pun bio miševa, da si nisam mogao niti glasovir od ovoga gada spasiti. Noćno su doba tako po istom trčali, da upravo nije bilo moguće od njih spavati. Naručio sam sva u novinama anonciranu sredstva i sve vrsti mišolovka, ali sve uzalud. Kad sam ali u mjesecu prosincu pokušao u biljevištu sa netom opisanim sredstvom, razbacao sam i u stanu mom šaku — tako 30—40 komadića — pripravljenog tog kruha u škulje u konobi, u kuhinji, u sobama i na tavanu.

Nakon tjedan dana izlazili su oboljeli miševi iz škulja na polje, te su obično odmah pred škuljom poginuli. Od onda imam mira u kući.

* * *

Preporučujemo i našim šumarom i gospodarom, navlastito našim imov. obćinama, da ovo sredstvo u koliko im šumski vrtovi i kulture stradaju od miševa prokušaju i da nas svojedobno o uspjehu izvjeste; a u interesu bi domaćeg nam gospodarstva bilo, da naši dnevničici taj člančić, ma bilo samo u izvadku priobće.

Uredništvo.

LISTAK

Osobne viesti.

Imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati: procjenitelja gradiške imovne obćine Bogoslava Hajeka, nadšumarom u IX. činovnom razredu a šumarskog vježbenika iste imov. obćine Dragutina Hradila šumarskim pristavom, obojicu kod iste imovne obćine sa sustavnimi berivi. Kr. ngar. ministar za poljodjeljstvo obnašao je kod državne šumarske uprave unutar Hrvatske i Slavonije imenovati: šumare Milana Tordonya i Ivana Mariany i a nadšumarima u 3. stepenu IX. plaćevnog razreda kod kr. šumarskog

ravnateljstva u Zagrebu; šumarskog kandidata Eduarda Stellera šumarom u 3. stepenu X. plaćevnog razreda kod kralj. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu; abiturienta šumarstva Helmuta Braxatora šumar. vježbenikom, šumarskog vježbenika Ivana Zwickelsdorfera šumarskim kandidatom u IX. plaćevnom razredu; nadalje staviti u stalno stanje mira koncem svibnja t. g. Miroslava Brausila kr. nadšumara i upravitelja kr. drž. šumarije u Rujevcu, nakon 37 godišnjeg uspješnog službovanja. Istodobno povjerena je uprava kr. šumarije u Rujevcu kr. šumaru Emiliu Kundratu dosadanjem upravitelju kr. drž. šumarije u Kalju, uprava pako potonje povjerena je privremeno kr. šum. vježbeniku Virgilu Boeriu.

Umro. Franjo Gamiršek st. član utemeljitelj našega društva, veletržac i gradjanin grada Mitrovice umro je pr. mj. u 73. godini u Mitrovici. Pokojnik bio je kao prijatelj sirotinje i u obće kao plemenit muž poznat, te je uz veliko saučešće svih krugova ukopan. »Slava mu!«

Zakoni i normativne naredbe.

Kr. ugar ministar za poljodjelstvo izdao je u pogledu uprave i gospodarenja za lovišta na državnimi dobiti i državnimi šumami naredbu od 15. studenoga 1898. br. 53.680 L/1. koja je i u hrvatskom izdanju — u formi knjižice — izašla pod imenom:

„Uputa u pogledu nadziranja i uprave za erar rezerviranih, nadalje za erarsko šumarsko osoblje izlučenih, te ostalih za u zakup danje namjenjenih erarskih lovišta.“

Pošto je ova naredba prevelika da ju u cijelosti ovdje priobćimo — tim više što je i onako dostavljena onima, kojih se izključivo tiče — to donosimo u slijedećemu izvadku glavne točke ove naredbe (upute) koja se dieli u šest poglavja i njih popunjujuće skrižaljke, te sadržaje: I. Uvod; II. Štićenje i njegovanje divljači; III. Tamanjenje grabežljive zvjeradi; IV. Izvršivanje lova; V. Unovčenje divljači; VI. O lovninama. Skrižaljke koje imade svaka drž. šumarija izpuniti i to: A. Izkaz I. a) o stališu divljači; b) predlog o postrielanju; II. o prošle godine izplaćenim lovninama; III. za u prošloj godini unovčenu divljač unišlo je. B. Cienik k unovčenju divljači, koja je na u vlastitoj režiji upravljanim ili na rezerviranim erarskim lovištima ubijena. C. Lovnine od koristne divljači i od škodljive i grabežljive zvjeradi, koja je na u vlastitoj režiji upravljanim ili na rezerviranim lovištima ubijena.

I. dio sadržaje §§. 1—3. te podieljuje sva erarska lovišta u četiri vrsti i to u lovišta: a) koja su strankama u zakup dana; b) za erar rezer-

virana; c) za erarsko šumarsko osoblje izlučena; d) koja će u zakup dati. Divljač lovišta pod b) i c) pripada eraru, koji se za upravu tih lovišta skrbi svojim šum. osobljem u smislu ove upute, te od kojih ustanova ovo osoblje odstupiti ne smije pod pretnjom karnostnog potupka.

II. dio (§§. 4—8.) sadržaje znamenitu ustanovu da se šum. činovnici službenici ne smiju u ovih lovištih služiti drugom vrsti psa do psa-sliednika, koji se ima na uzici voditi, iznimno dozvoljava se na poljima loviti prepeličarom. Divljač mora imati mira, ploditi se do granice racionalnosti; u koliko zaštita iziskuje trošak, nosi ga ministarstvo na predlog šum. oblasti. Osoblje drž. šum. uprave imade strogo paziti na zvjerokradice, tko bi ih eventualno zatajio smatra se sukrivcem.

III. dio (§§ 9—10.) glede tamanjenja grabežljivaca veli, da je to dužnost osoblja drž. šum. uprave u smislu našeg lovnog zakona ima istu na trošak same uprave izvršivati svimi zakonom dozvoljenimi sredstvima, jedino glede trovanja nuždna je ministarska dozvola (osim dozvole same nadležne kr. kot. oblasti).

IV. dio (§§. 11—17.) Polag gore spomenutog izkaza »A.« imade do 15. ožujka svake godine podnjeti ministarstvu predlog, koliko da se divljači postielja, koji su troškovi oko uzdržavanja lovišta i to napose za rezervirana lovišta, a naposeb. za ona za osoblje izlučena Na lovištih rezerviranih za erar, smije se samo uz posebnu dozvolu ministarstva loviti, a ako bi se ista previše umnažala, ima se staviti predlog da se umanji. Na ostalih se lovištih smije samo uz ograničenje loviti. Ostalim državnim namještenikom može se samo dozvoliti tamanjenje grabežljivaca. Divljač se smije ubijati samo onda, ako se sjegurno unovčiti može. Pronadje li se u brlogu medjed, ima se to ministarstvu brzojavno javiti. Gosti smiju se zvati u lov jedino uz predbežnju dozvolu predstojnika šum. oblasti. Jeleni i divokoze imaju se izključivo, a srne redovito kuglom ubijati, a to vriedi za sve koji love. Tko ubije divljač, koja se ubijati ne smije, plaća globu u korist zaslade za djecu drž. šum. činovnika. Trošak za pogoniće nosi država kod one divljači, koja se u podpunu cenu prodaje, inače ne.

V. dio (§§. 18—22.). Ziva se divljač smije samo uz dozvolu ministarstva upotrijebiti. Divljač iz rezerviranih lovišta ide samo u korist države; u koliko se prepusta drž. činovnikom i službenikom tada uz umjerenu cenu označenu u »dodatku«, inače trgovcem prodati ili obćinstvu uz podpune cene propustiti. Gostovom prepusta se divljač samo uz podpune cene. Gosti moraju imati »dozvole za lov« koje se koncem godine izdaju. Preprodaja divljači zabranjena je. Lovačke trofeje pridržaju se za ministarstvo.

VI. dio. (§§. 23—29.). Od utamanjenih grabežljivaca plaća država u »dodatku« navedene lovnine, dočim će se takove samo za onu ko-

ristnu divljač izplatiti, koju nije osoblje uz umjerenu cienu preuzelo. Lovnina za divljač koju gost ubije pripada dotičnom šumaru. Za ubijene grabežljivce imadu se šumariji predložiti dokazala i to kod dlakara kože, kod ptica glava i noge. Riedke ptice imaju se ciele predočiti. Vrhu utamjenih grabežljivaca imadu šumarije voditi poseban izkaz i odpremiti ga nadležnom uredu 4 puta na godinu. Riedke ptice odpremaju se šum. oblasti, a ova ih može kojoj zbirci pokloniti. Krzna grabežljivaca pripadaju onomu, tko grabežljivca uhvati, izuzev krvna risa, medjeda i vuka.

U dodatku označene podpune i umjerene ciene opredeljene su samo kod jelena i divljih svinja od kilograma, inače od komada, tako : za srnu 6 for. odnosno 3 for.; zeca 90 nč. odnosno 35 nč.; gnjetela 1 for. odnosno 50 nč.; jarebice (lještarke) 60 nč. odnosno 30 nč.; trčke 40 nč. odnosno 20 nč.; šljuke bene 50 nč. odnosno 25 nč.; patke velike 40 nč. odnosno 20 nč. i t. d.

Same lovnine (Schussgeld) vrlo su raznolike, te iznose za koristnu divljač primjerice za jelena 3 for., za srnu 1 for., za zeca 20 nč., za gnjetela 20 nč., za šljkuku benu 10 nč. i t. d. dočim za grabežljivce primjerice za medjeda 5 for., vuka 10 for., vidru 2 for., divlju mačku i lisicu 1 for., za kune i tvorca 50 nč., za orla 1 for., sokola, kokošara i kobca 25 nč., vrane i svrake 10 nč., za pse skitalce 50 nč., mačke skitalice 20 nč. i t. d.

Pitanje.

Naredbom visoke kr. zemaljske vlade od 28. srpnja 1885. broj 28983. određeno je u pogledu paušaliranja šumarskih činovnika krajiških imovnih obćina, među ostalim »da oni činovnici, koji su od obveze za uzdržavanje konja odriješeni, imaju pravo samo na 70 postotaka gore rečenog paušala i na paušalu dnevnicu«.

Povodom tim, da se jednomu šumaru, za vrieme dokle faktično konjā držao nije, uztezalo osim od paušala još i od stegnutih dnevница 30 postotaka; molim s toga odgovor na pitanje:

1. da li je opravdan uztek 30 postotaka od putnog paušala za vrieme, kada je dotični šumar bio bez konjā po više mjeseci, uz okolnost, da je takove kroz njekoliko mjeseci opet znao imati;

2. da li je bio opravdan uztek u tom slučaju 30 postotaka od stegnute dnevnice;

3. da li mora u obće, putni paušal za konje uživajući šumar, imati bezuvjetnu dozvolu visoke vlade, kojom se riešava obveze držanja konja, dosljedno tomu;

4. da li mora u slučaju, ako bere podpuni paušal za konje i podpunu dnevnicu, faktično i konje držati?

U kojih slučajevih bi bio ovlašten pojedini šumar zamoliti, nadom u povoljan uspjeh molbe od visoke vlade, za odrešenje od te obveze, ako je napred citirana naredba visoke vlade jošte u obće u krieposti?

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Izašle su sljedeće nove knjige i brošure:

L o r e y, die forstlichen Versuchsanstalten. Tübingen. Ciena 60 nč.

P e r s o n a l v e r z e i c h n i s s der köngl. sächsischen Staatsforstverwaltung für das Jahr 1899. Dresden. Ciena 45 nč.

Š r o g l, der forstliche Zinsfuss und Bodenwerth. Beč. Ciena 6 for.

H u n d e - S t a m m b u c h, oesterreichisches. Herausgegeben von dem oesterr. Hundezuchtvereine in Wien. Beč. Ciena 1 for. 20 nč.

W e g e r, die Sauerstoffaufnahme der Oele und Harze. Leipzig, E. Baldamus. Ciena 3 marke.

C i e s l a r, Neues aus dem Gebiete der forstlichen Zuchtwahl. Ein wissenschaftlicher Beitrag zum Waldbau und zum Forstculturwesen insbesondere. Beč kod Fricka. Ciena 70 nč.

H u f n a g l, die Grundzüge der wahren Bestandeswirthschaft. Separat-Abdruck aus der »Vereinsschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde«. Naklada pisca, tisak od Rohličeka i Sieversa u Pragu. Ciena 1 for.

D r ö s c h e r, der Krebs und seine Zucht Berlin. Neudamm, J. Neumann. Ciena 1 marku.

G ö s c h k e, der Hausgarten auf dem Lande. Eine populäre Anleitung zur Anlage, Bepflanzung und Pflege der Hausgärten. Preisschrift mit zahlreichen Abbildungen und Plänen. Leipzig, H. Voigt. Ciena 1 marku.

N a c h w e i s u n g e n, statistische aus der Forstverwaltung des Grossherzogth. Baden für das Jahr 1897. Karlsruhe kod F. Müllera. Ciena 3 marke.

S t a t i s t i k des auswärtigen Handels der oesterr. ungar. Zollgebietes im Jahre 1897. Wien k. k. Hof- und Staatsdruckerei. Ciena 3 for. 60 nč.

N a r e d b a bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 10. travnja 1899. br. 1581. Pr., kojom se uredjuju povjerenstvene, selitbene i zamjenične pristojbe autonomnih činovnika i službenika kraljevine Hrvatske i Slavonije. Službeno izdanje. Zagreb 1899. Tisak kralj. zemaljske tiskare.

Promet i trgovina.

Razmjerno riedka napučenost, pomanjkanje industrije i s tim skopčane trošnje većih množina za tehničku svrhu sposobnog drva, a ipak još sveudilj dosta znatne drvne zalihe naših šuma čine, da je vlastiti konsum takovog drva u samoj Hrvatskoj, dapače u čitavoj iztočnoj poli naše monarkije neznatan, pa da naša trgovina sa drvom samo onda evate, ako su prilike za eksport povoljne. Glede trgovine sa hrastovinom, već dolazi u obzir i Austrija, dočim glede mekanog drva samo je od važnosti eksport u inozemstvo, pošto takovog već sama Austrija toliko proizvodi, da ona sama svega potrošiti ne može, unatoč dosta znatne industrije, već i ona četinjavog drva u silnih množina u inozemstvo eksportira.

Za naše tvrdo drvo — izim bukovine — ponajpače za hrastovinu, koja je u tom pogledu jedina mjerodavna, najvažniji je sjever i zapad t. j. gusto napučene industrijalne zemlje srednje Europe, i to u prvom redu Njemačka, tada Francuzka, Engleska i Holandija i dr.; a za bukovinu i čamovinu jug t. j. zemlje oko jadrauskoga, u obće sredozemnoga mora. Trgovina sa sjeverom je kud i kamo važnija od trgovine sa jugom, i to ne samo zbog veće množine drva koja se na sjever izvaja, već još više zbog mnogo veće vrednosti, koju to drvo reprezentira. Na sjever gravitira u glavnom čitava Slavonija i gornja Hrvatska, a na jug gornja Krajina i t. z. Gorski kotar.

Hrastovi trupci, rezana roba, piloti i podvlake. Na sjeveru vladaju u ovaj čas povoljne prilike za eksport hrastovih trupaca, pilota i rezane robe. Ponajviše tome donosi vanredno živahna djelatnost raznovrstne industrije u Njemačkoj, koja je u svim granama snabdjevena naručbami, da im jedva zadovoljiti može. Polag tržnih izvještaja objelodanjenih u poslednje vrieme u raznih trgovackih i šumarsko-stručnih glasilih, vlada na njemačkih tržištih velika potražba za gore spomenutom robom, pa se dojam toga u prvom redu opaža na cienah surovoga drva, koje je mjestično vanredno u cieni poskočilo. Polag jednog izvještaja objelodanjenog u »Handelsblatt für Walderzeugnisse« čak su šumske procjene u čamovih šuma Njemačke prigodom obdržavanih dražba prošle jeseni i zime sa 20—47% nadbijene. Mnogo tomu doprinaša i velika, gotovo pretjerana konkurenca medju samimi drvotržci — navlastito manjimi — koji toga radi unatoč povoljnih konjunktura slabu dobit polučuju. Bolje prolaze »udružbe za proizvodnju i prodaju drva« kakove su se počele i kod nas (vidi stupac »različite vesti i sitnice« u o. br.) ustrajati. Vrlo je povoljno stanje silne industrije u Njemačkoj u poranjskih predjelih, sležko-saksonskog rudarskog trga i berlinske veleindustrije

s drvom, a k tomu se još izvadaju mnoge velike gradjevine, grade silni brodovi; a kako je nade, da će skorim možda početi izgradnjom velikih kanala, koji bi imali da spoje Rajnu sa Labom, ovu sa Odrom i Vislom i koje bi gradjevine stajale preko $1\frac{1}{2}$ miliarde forinti, konsumpcija bi našega drva sigurno bila znatna. Ova bi potrošba bila to znatnija, što je pojačan nadzor nad šumama u Ruskoj i Ugarskoj, pa su se navlastito u prvoj od spomenutih zemlja sječe znatnije reducirale, akopremi će se taj manjak nadomjestiti sibirskim drvom povodom izgradnja velike sibirske željeznicе, pa kako čitamo, stigao je prvi transport drva sibirskom željeznicom nedavno u Varšavu, kojim je došlo mnogo hrastove, topolove i druge robe, većinom dasaka za stolare i koja roba nije skuplja od one, koja je inače dolazila iz južne Rusije i Kavkaza, a sve zbog vrlo nizkih željezničkih pristojba. Sibirsko drvo novi je faktor s kojim će se od sele na drvnih tržištih Europe računati morati, te zasluzuјe i od strane naših drvotržaca, da mu se od sele osobita pomnja posvećuje i na razvoj iste pripazi. Premalo je do sele još poznato o šuma Sibirije, a da bi se već unaprijeđ moći ovoga činbenika točnije opredeliti mogla.

Što se cienà ove robe tiče, plaćale su naše piljane, odnosno plaćalo se je za trupce (bez kore) hrastove, stavljene na naše željezničke postaje i koji će se dalje eksportirati, već prema dimenzijama i kvaliteti popriječno 15—30 for. po m^3 , a za trupce osobitih dimenzija i vanredne kakvoće još i više. Ovakovi poslednji idu većinom u Englezku, a i u Franuzuku. Kako je poznato, Englez je mušterija koja samo najbolju robu traži, ali ju i najbolje plaća. Takovi se trupci, malom iznimkom jedino u glasovitim hrasticima Slavonije dobiti mogu, gdje se i proizvadja fina roba poznata pod imenom »Wagen-schuss«. Sbog predstojeće svjetske izložbe u Parizu i stim skopčane živahne djelatnosti, pak veće potražbe za drvom, traže se i plaćaju hrastovi trupci krupnih dimenzija a vrlo fine kvalitete sada u Parizu sa 120—150 franaka po m^3 . Ciene hrastove robe na bečkom trgu bile su u zadnje doba i sada su za hrastove daske i mostnice (nesortirane) 40—45 for.; hrastove dašćice (frize »bečke kratke) 39—45 for.; takove kratke za eksport 45—51 for. a jugačke za eksport 49—55 for. sve po m^3 loco bečki kolodvor po izvješću tamošnje trgovacke komore. Gleda trgovine sa hrastovimi podvlakami moći je kazati, da se ta roba već više godina u cieni ne diže, unatoč tome što surovina sve skupljom biva. Razlog je tomu taj, što se danas već druge vrsti drva u tu svrhu mnogo rabe, a osim toga konkuriра u tom pogledu s nami mnogo Ugarska i Erdelj, gdje su se mnoge poludozrele hrastove šume sjekle — često zbog pretvorba zemljišta u drugu vrst kulture — u kojih su se stabla jedino za podvlake koristno upotriebiti mogla. Velike množine ovako dobivenih podvlakâ, u velikoj su mjeri

razlogom, da se ta ciena te robe nije pravo dići mogla, te se plaća, kod normalne podvlake, stavljene na naše kolodvore iste sa 1·3—1·4 for. po komadu.

Frančuzke dužice i njemačka bačvarska roba. Akoprem je u zadnje doba na našem trgu sa francuzkom dužicom zavladala veća živahnost i u mjesecu veljači o. g. te robe više prodano i eksportirano u inozemstvo nego li tečajem istog razdoblja prošlih godina i dosliedno tomu ciene poskočile, ipak je izgled u budućnost ove trgovine koli sa francuskom a još više sa njemačkom robom, nepovoljan. Uzrok tomu leži ponajviše u amerikanskoj konkurenciji, koja, ako je i tekar od nekoliko godina, ipak je već silne dimenzije poprimila i upravo ugrozila eksport ove naše, upravo svietski glas uživajuće robe, koja je do sele na tih tržištih dominirala.

Dok je još hrastovina u naših šumah bila znatno jeftinija — prije kojih deset i više godina — glavni su bili proizvodi koji su se od nas eksportirali; francuzka dužica i njemačka bačvarska gradja. Ciene ove robe već su gotovo dva decenija, uz promjene od kojih 30% na više i niže iste. Kako se je šumska taksa konkurencijom trupaca i rezane robe sve više dizala, sve se je manje izplaćivala proizvodnja ove robe. Dočim su se prije najbolji hrastici proizvadljali na dugu, počela se je kasnije od dolnjega diela proizvoditi roba za pilane — trupci — a samo od gornje partie debla medju granami, ili ona čitava debla koja zbog djelomične truleži nisu bila za piljenu robu, izdjelavala su se i nadalje na dugu. Ciene svietskog drvarskog tržišta nisu našim dužičarom dozvoljavale, da plate poraslu šumsku taksu. Dužičari moradoše potražiti zemlje u kojih je hrastovina jeftinija, da mogu i nadalje ostati vjerni svojoj proizvodnji. Takove su zemlje doista: Bosna, pokrajine ruskoga juga, a za njemačku bačvarsku robu poimence Amerika. Godišnja proizvodnja franc. dužice, koja je prije u šumah Hrvatske i Slavonije iznosila 50—60 milijuna komada ove robe, pala je zadnjih godina po prilici $\frac{1}{3}$ pomenutog iznosa, zauzev naprama prije dominirajućim samo sekundarni položaj, predav isti u prvom redu Bosnoj. Na svietskom trgu sa francuskom dužicom nije medjutim ipak Amerika uz svu vanrednu jeftiniju svoje šurovine i jeftinih troškova dovoza, mogla postati odlučujućim faktorom, a tomu je razlog sam loš kvalitet drva američkih hrastova. Praktična su opažanja dokazala, da je to drvo previše porezno, da je gubitak tekućina u tim bačvama vrlo velik i one u obće slabije trajnosti, a potvrdila su to istraživanja anatomskoga ustrojstva toga drva preduzeta na više mjestih, a objelodanjena medju ostalim i u »Kontinentale Holzzeitung« prije kojih dva mjeseca. Velike štete na francuskom dužičarskom trgu neće dakle amerikanska konkurencija ni u buduće počiniti, a ne počinja ni sada,

što najbolje svjedoči izkaz objelodanjen početkom ove godine o uvozu ove robe u Europu, navlastito u Francuzku, iz kojega se vidi, da je još sveudilj uvoz ove robe iz Amerike nije osobito velik. Dakako da je specialno prošle godine i španjolsko-američki rat tomu uvozu dosta smetao, tim više, što prilična množina ove vrsti dužice u samu Španiju dolazi. Odkako je medjutim rat prestao, već na španjolskom trgu ne ima druge dužice do američke, jer taj trg se i lošom robom zadovoljava, samo da je jeftina. Uza sve to nije, kako spomenusmo, na tom polju konkurenca Amerike toli pogibeljna, nu tim pogibeljnija je ona na tržištu sa njemačkom bačvarskom robom, osobito u koliko se ta roba za pivovarske svrhe treba. Ne ima kojih 8—10 godina, što se je počela Amerika živo interesirati za proizvodnju ove robe i što su mnogi veletržci, koje su visoke cene surovine (u tu svrhu) iz naših šuma odagnale, počeli proizvoditi u Americi njemačku bačvarsku gradju i dopremali ju u sve većoj mjeri na tržišta centralne Europe, koja takve robe najviše konsumiraju zbog silno razvijenog pivovarstva.

Kada bi se radilo samo o tome, da se održi naša bačvarska roba na ovomu trgu, u koliko se od te gradje prave vinske bačve i posudje, ne bi bila američka konkurenca toli opasna, jer kraj slabe kvalitete samoga američkoga drva, prodavala bi se makar i uz skuplju cenu naša bačvarska gradja i uz američku, jer je ta roba prokušana i na najboljem glasu već od nekoliko decenija. Nu pivovarstvo ne pazi tako mnogo na kvalitet — navlastito porosnost — drva, jer se takove bačve iznutra smolom izpaljuju, pa kupuje što je jeftinije. Pošto je uslied sve većih i većih šumske taksa u naših šumah uz inače jednake ostale proizvodne cene, postala proizvodnja naše njemačke dužice sve skupljom, ne može ona već da s uspjehom konkurira na srednjo evropskih tržištih sa američkom robom iste vrsti. Ovih je dana donesao o svem tom »Pester Lloyd« oveći članak, kojega je trgovacki list »Handelsblatt für Walderzeugnisse« a i naš »Obzor« donio. U ovom je članku priobćen i račun proizvodne cene naše i američke bačvarske gradje, iz kojega se vidi, da trgovac koji stavi na tržište u sredinu Njemačke našu robu, ima po viedru te robe računajući, oko 20 novč. više troška nego onaj, koji tu robu čak iz Amerike na isto tržište dopremi. Ovaj račun postavljen je ovako:

Trošak po viedru u Slavoniji:	Trošak po viedru u Americi:
drvo stoji 90 nč.	5 Cents. = $12\frac{1}{2}$ nč.
izradba 14 »	14 » = 35 »
doprema do ladje ili željez postaje 4 »	5 » = $12\frac{1}{2}$ »
Režija za manipulaciju . . . 7 *	8 » = 28 »
ukupno 115 nč.	32 Cents. = 80 novč.

Za sliedeća tržišta vrediti će ovaj račun:

Troškovi iznose		Mainz ili Frankfurt na Maini odnosno Lipsko-Draždjani.	od željezničkih postaja u Americi	od željezničkih postaja u Americi
od savske obale do Mainza	35 novč.	—	30 novč.	—
dovoz po željeznički računajući				
po 28 dolara po vagonu	—	14 novč.	—	14 novč.
prevoz morem i osiguranje.	—	24 >	—	24 »
pretovarivanje u Rotterdamu				
ili Hamburgu i prevoz po				
Rajni ili Labi	—	15 >	—	15 »
		35 prema 53 novč.	30 prema 53 novč.	

Ovakovoj konkurenciji mora naša roba da podlegne, a i doista podliega; naš eksport sa njemačkom bačvarskom robom zapinje, a američanski sve više preotimlje mah. Pisac toga članka P. L. navadja kao dokaz tomu, što se sada američkom bačvarskom robom ne služe samo pivare u Njemačkoj, već čak i pivovare u našoj monarkiji, tako, da je poznata pivovara u Klein-Schwechatu opetovano već nabavila za 60 do 80 tisuća forinti američke bačvarske gradje, a slično tomu, da će se i u buduće sve češće dogadjati. Pisac članka u spomenutom dnevniku predlaže s toga, da bi se moralno nastojati, da se toj američkoj konkurenciji po mogućnosti na put stane. Kao najbolje sredstvo, da i opet oživi naša domaća proizvodnja ove robe, veli, da bi bilo to, kad bi shodnim mjerama već sama vlada tomu pomoći htjela. Najbolje tako, da se stari, već na pola suhi i bolestni hrastovi po domaćih šuma, navlastito onih u Slavoniji, napose pobilježe i uz snijženu taksu na prodaju iznesu uz uvjet, da se od njih samo dužice izradjivati smiju. S prvim dielom ovoga predloga mogli bi se složiti, nu sa drugim ne. Doista mnogi stari hrastovi, ne samo da ne prirašćuju, već od sadanje svoje vrednosti — često vrlo rapidno — gube. Čemu ih dakle uz gospodarstvene žrtve i dalje ostavljati, da stoje? Da se pak izradba na dužicu upravo propiše, ne držimo opravdanim. To bi bio, što no Njemci vele, pravi »Almosen-Wirtschaft«, a na štetu šumoposjednika. U koliko su ovi hrastovi samo za izradbu dužice sposobni, izradjivati će od njih trgovac i onako samo takvu robu, nu u koliko bi dielom bili sposobni i za skuplju rezanu robu, ne bi bilo opravdano, da se ono, što se može na više vrednu robu izraditi, mora na manje vrednu robu da izradi. Samo u prvom slučaju dobio bi šumovlastnik pravu cijenu za te hrastove — a to jedino opravdano — u drugom slučaju samo manju. Pošto bi se ovakovom sjećom

etat, koji se polag šumsko-gospodarstvene osnove sjeći smije, prekoračio, moglo bi se samo redovite sjećine tomu odgovarajuće umanjiti i time potrajnosti i samoj osnovi zadovoljiti, a pomoglo bi se s jedne strane samom šumovlastniku, a s druge strane samoj našoj dužičarskoj proizvodnji.*

Polag izvještaja priobćenih po trgovačkoj komori bečkoj u »Oesterr. Forst u. Jagdzeitund«, bile su u zadnje vrieme na tom trgu — koji je za tu robu za nas vrlo znamenit — ove potanke ciene po 1 hl.: $\frac{1}{4}$ hl. = Br. $\frac{1}{2}$, $\frac{4}{4}$ 1—1·1 for., $\frac{5}{4}$ 1·2—1·3 for., $\frac{6}{4}$ 1·45—1·5 for., $\frac{7}{4}$ 1·5 do 1·65 for.; $\frac{1}{2}$ hl. = Br. 1, $\frac{4}{4}$ 1·5—1·7 for., $\frac{5}{4}$ 1·8—1·9 for., $\frac{6}{4}$ 2·1 do 2·2 for., $\frac{7}{4}$ 2·35—2·5 for.; 1 hl. = Br. 2, $\frac{4}{4}$ 2·4—2·6 for., $\frac{5}{4}$ 2·7 do 2·8 for., $\frac{6}{4}$ 2·9—3·1 for., $\frac{7}{4}$ 3·3—3·45 for. po čitavoj bačvi t. j. dužice i dno; bačve za transport Br. 3—13 for. 1·95—2·15. Bačve za podrumе Br. 20—30 po hl. for. 2·15—2·2, Br. 26—32 for. 2·3—2·45, Br. 34 do 38 for. 2·65—2·85, Br. 40—45 for. 2·7—2·9, Br. 50—60 for. 2·9—3; Br. 65—75 for. 3·1—3·2; Br. 80—90 for. 3·15—3·20; Br. 95 i dalje for. 3·2—3·3.

Četinjava roba i bukovina. Na glavnih tržištih za našu četinjavu robu — Rieci i Trstu — prilike su u ovaj čas vanredno povoljne, jer se ta roba vrlo traži. Polag izvještaj objelodanjenih u »Con. Holz-Zeitung« traže tu robu ne samo oni prednjedjeli koji ju obično kupuju, već dolazi vrlo mnogo naručaba i iz Francuzke, navlastito iz Pariza, te se je mnogo te robe preko Ruena tamo odaslalo, jamačno zbog predstojeće izložbe. Većinom je to rezana roba potičuća iz šumâ gornje Krajine, Gorskoga kotara i Bosne, nu izvozi se i bordunala i greda pričinju mnogo u Italiju i Levantu. Tomu je pomogao i grčko-turski rat, jer su se tom zgodom galički i sjevero-ugarski eksporterji bacili od tog vremena opet na njemački trg. Uslijed te živahne potražbe, ciene su porasle. Žalibote ne može se isto kazati o bukovini, toj pravoj »pepeljugi« ne samo našega, već i inozemnih trgova. Njemci uza svu svoju veliku industriju, ne znaju što neka počmu sa bukovinom; oni razpisuju nagradu za brošure, koje bi imale shodnost bukovinu za raznu uporabu izpitati i preporučiti, jer ne znaju kuda će sa silnim množinama bukovine iz srednjo-njemačkih prostranih bukvika. Nije čudo, da mi kraj naše neznatne industrije, ne može ni mali dio naših ogromnih bukvika unov-

* To je sve već učinjeno naredbom visoke kralj. zemalj. vlade od 7. ožujka 1894. br. 1599, polag koje je naloženo imov. obćini brodskoj i petrovaradinskoj da sve lošije hrastove pobilježe, razvrstaju u 4 razreda i prociene i tada na dražbu iznesu. Donekle su se zastupstva imov. obćina takovomu unovčenju protivila, nu ipak je kod imov. obćine petrovaradinske prije po prilici 2 godine do jedne takove dražbe — uz vrlo umjerenu šum. taksu — došlo, nu ista je ostala bezuspješna. Toliko na znanje pisecu članka u P. L.

čiti. Do sele bio je još nekakav posao sa bukovimi tavoletami, nu taj prestaje zbog silne i upravo bezobzirne amerikanske konkurenциje obzirom na tu robu na tržištih talijanskih. Položaj je tim teži, što su zalihe znatne, a prodja vrlo slaba. Nešto malo paralizira tu amerikansku konkureniju, nešto veća potražba na bukovim vratilima (subbie) za Španiju i rezanu robu za Francuzku. Traže se nešto i bukove dužice i bukove podvlake, nu sve je to, što i za gladnoga zalogaj hljeba. Moguće, da će se i u posliednjoj robi promet dići, kad se budu izgradjivale željeznice po Sahari, o kojima je već više puta u raznih glasilih govora bilo. Izvjestitelj spomenutog lista C. Holz-Zeitung tuži se sa riečkoga trga na nedostatne odnošaje našega brodarstva, navlastito na društvo »Adriu«, koje da dovoljno našem prekomorskom prometu na drvu na ruku neide, a čuju se s protivne strane ponešto i tužbe na lošu izradbu našega drva i tomu predbacuje primjerici manji uvoz našega drva u Algir. Žalibože priznati se mora, da potonja činjenica dielom stoji. Trgovci uslied visokih šum. taksa žele, da uštede kod troškova izradbe, a na štetu kvalitete, i da plaće šumskih radnika — obćenito — nisu u skladu sa rastućom skupoćom. U tom pogledu morali bi se svi kod nas poslujući šumski trgovci sporazumiti, to pitanje shodno riešiti, jer lošija izradba takav je faktor, koji u svjetskoj utakmici na mnogih tržištih vrlo štetno djeluje. Ciene za četinjavu i bukovu robu ne možemo za sada priobćiti, jer ih šum. trgovacke novine rado ne priobćuju, a posebnih još informacija u tom pogledu primili nismo — ako smo ih i tražili. — Gledе robe potičuće od ostalih manje važnih vrsti drveća možemo samo toliko kazati, da se na riečkom trgu u nešto većoj mjeri traže trupci jasenovi i briestovi za Francuzku i Španiju, pa da je stoga i ciena te robe nešto bolja.

Šumskih prodaja imade sada kod nas vrlo malo, jer je saisona već na izmaku, tako da se campagna g. 1898./9. može smatrati u pogledu prodaja podpunoma dovršenom, a nova će tek početi, nu svakako uz povoljne izglede za naše vlastnike četinjavih i brastovih šuma.

Sa bećkog i budim-peštanskog krznarskog trga. Ovoga proljeća — dakle već na koncu saisone — na jedanput oživio je taj trg vanredno. Nastala je velika potražba za raznovrstnim kožama, navlastito za kožami kune zlatice, koja je oko Josipova na budim-peštanskom trgu na dvostruko u cieni poskočila (od 10—11 na 20—24 for. po paru) te unatoč dosta velikoj zalihi na tim kožama (7000—8000 kom.) sve je za Beč, Lipsko, ruska tržišta i New-York prodano. Kasnije je ta velika navała nešto popustila, nu ovaj je trg još sveudilj živahan. Polag izvještaja objelodanjenog u »Oesterr. Eorst- u Jagdzeitung« bile su ciene kože na

bećkom trgu od 8.—13. svibnja o. g. sliedeće: tvorci 4·25—4·75 for., kune bjelice 12—13 for., kune zlatice 18—22 for., lisice 4·5—5·25 for., vidre 12—14 for. po 1 paru (2 kom.).

Različite viesti i sitnice.

Uspjeh državnog izpita za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva u proljetnom roku g. 1899. Pod predsjedanjem g. šum. nadzornika kr. zem. vlade I. razreda Roberta Fischbacha kao predsjednika i gg. Ivana Partaša profesora šumarstva u kr. gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima i Slavoljuba Slapničara nadšumara procenitelja križevačke imov. obćine u Belovaru, kao izpitnih povjerenika, obdržavao se je dne 8. do 16. svibnja t. g. državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, kojemu su pristupili sliedeći kandidati: gg. Milan Gnjatović, Rudolf Maraković, Marko Sekulić, Eduard Deml, Gjuro Telar, Gjuro Müller, Wilim Heckner, Svetozar Vučković i Dušan Popović. Dne 9. i 10. svibnja obdržavao se je pismeni dio izpita, a ostale dane obdržavan je ustmeni izpit. Kod pismenoga izpita dobili su kandidati sliedeća pitanja:

Iz sadjenja i gojenja šuma. Opišite ogojna pravila, kojih se držati valja prigodom pretvorbe visoke bukove šume u mješovitu šumu sa smjesom od hrasta, bukve i četinjača. Šuma leži u prigorju do 400 m. nadmorske visine. Stojbinska dobrota tla, vrlo je različita?

Iz uporabe šuma i tehnologije. Što znadete o proizvodnji t. zv. volina ili drvne vune i celuloze, ter uporabi drva kod proizvodnje papira?

Iz geodäzije. Neka šuma, kojoj površina polag katastra mjeri 452 rali, djelomično je izkrčena. Izkrčeno je po prilici oko 100 rali, a u svemu na tri mjesta. Imadete tu šumu samostalno izmjeriti, a na razpoložbu vam stoji samo šumska busola i lanac. Opišite na kratko postupak, kako će te tu izmjeru provesti i kako načrt sastaviti?

Iz čuvanja šuma. Koji su glavni kulturno štetni zareznici, s obzirom na hrastove šume i koja su vam obrambena i zaštitna sredstva proti istima poznata?

Iz uređenja šuma. Jedno susjedno vlastelinstvo (koje doduše u smislu šum. zakona nije obvezano da polag osnove gospodari) pozvalo vas je kao vještaka, da uredite gospodarstvo u vlastelinskoj šumi i sastavite shodnu, nu ne preskupu šumsko-gospodarstvenu osnovu. Svrha je ta, da se zajamči godišnja potrajanost, ako i ne skroz stroga jednakost prihoda na drvu. Šuma je visokog uzgoja mješovita hrastova i bukova, a stanje dobnih razreda prilično povoljno; površina šume je oko 1000 r.

Odaberite obzirom na gore spomenutu svrhu shodnu methodu uređenja, opišite ju u kratko, navlastito spomenite kako će te obaviti geomet. i toxat. radnje, i iz kojih će dielova čitava osnova sastojati t. j. iz kojih spisa i načrta?

Izračunanja vriednosti šuma. Imadete borik star 40 godina, koji bi se polag gospodarstvene osnove u 70. godini posjekao i dao prihod od 200 m³ drva u vrednosti od 500 for. Neko željezničko poduzeće odciepiti će odmah s kraja 3 rali borika. Zemljište vrijedi 50 for. po rali, toliko vam poduzeće i daje, a ostavlja vam i drvo na razpoložbu, jer ga netreba. To drvo ste vi prodali, a jer je još mlado, tekar 40 godišnje, samo za 130 for. po rali. Bili mogli još kakovu odštetu od poduzeća tražiti uz to, što ste morali još nezrelu šumu posjeći. Da dalje gojite tu šumu imali bi godišnjeg troška po rali 0·90 for., a u 50 god. ini prihod od proredjivanja u iznosu od 80 for. po rali?

Uspjeh cijelokupnoga izpita bio je taj, da su dvojica položila izpit »dobrim«, petorica »dovoljnim« uspjehom, dočim je jedan kandidat reprobovan na pol godine, a jedan nakon pismenog izpita odustao.

Nekoji najnoviji statistički podatci za Bugarsku. Primili smo ovih dana oveću množinu statističkih podataka odnosećih se na tamošnje gospodarstvo i šumarstvo od kojih priobćujemo sledeće: Bugarska ima 99.276 □ kilometara, od kojih se kultivira 84.549 □ kilm. te pojedine kulture zapremaju:

oranice, vrtovi i voćnjaci	29.109	□ kilm.
livade i pašnjaci	1.316	»
vinogradi	1.158	»
šume	45.968	»

Stanovnika ima 3.310.713 ili na □ kilm. 34·6 od kojih se bavi 72% gospodarstvom i šumarstvom, te na pojedinca odpada 3·62 ha. zemljišta. Od oranica obradjeno je 66%, a 34% ostaje na ugaru, dok se opet osili. Srednjih gospodarskih škola imade Bugarska 3, te je prva otvorena 1882. na dižav. imanju kod Plovdiva sa 180 ha, druga je otvorena 1883. kod Ruščuka sa 680 ha. zemlje, od toga 320 ha. nizke šume. G. 1889. otvoren je treći takav zavod, u kojem se osobito njeguje vinogradarstvo, kraj Plevne. Djaka ima u svih tih zavodih vrlo mnogo. God. 1897. u svih trih 258 na broju od toga $\frac{1}{3}$ štipendiste, jer su svi ljudi shvatili veliku važnost istih, a osobito se radi oko toga, da se gospodarstvo digne. Putujućih učitelja za gospodarstvo ima 15, a za vinogradarstvo 10. Osim srednjih gosp. zavoda postaje u Bugarskoj 4 ratarnice i to za voćarstvo, gospodarstvo, svilarstvo i vinogradarstvo. — Samo šumarstvo u Bugarskoj tako je organizirano, da je isto podvrgnuto ministarstvu za po-

ljoprivredu i trgovinu, koje se dieli na šest odsjeka, svaki sa svojim budžetom. Šumarski odsjek (br. 4.) ima za ovu godinu budget od 836.460 franaka Personal šumarskog odsjeka u samom ministarstvu sastoji od 1 načelnika, 1 šum. inspektora i 1 pomoćnika načelnikovog. Ostali personal broji: 6 rajonih inspektora, 16 šumara I. razreda sa god. plaćom od 2880 fran.; 12 šumara II. razreda sa 2124 fran.; 23 šumara III. razreda sa piacom 1800 fran. i 22 pisara kod glavnih šumarija. Putni trošak za inspektore opredeljen je sa 540 fran. a za šumare sa 240 franaka. Šumari su dužni nositi propisanu uniformu. Osim toga imade još 5 specijalista upotrijebljenih kod raznih gospodarskih i drugih učilišta. Šumari imadu samo jednim dielom pravu šumarsku stručnu naobrazbu, dočim su ostali svršili više i srednje gospodarske škole. Mnogi od onih koji imadu stručnu šumarsku naobrazbu, abiturijenti sa kr. gosp. i šumarskoga učilišta u Križevcima. Do selo ne ima u Bugarskoj nikojeg višeg šumarskog učilišta. Za samo čuvanje šumâ namješteno je 86 nadlugaru, 243 okonjenih lugara i 326 neokonjenih, u svem 655 lugara, koji izim plaće dobivaju još odiole i oružje. Osim ovih državnih lugara, ima svaka obćina još po jednoga obćinskoga lugara.

Da se lugarsko osoblje u svoje dužnosti uputi, drže se kod glavnih šumarija lugarski tečajevi, a osim toga otvorena je g. 1895. lugarska škola u Samokovu, u kojoj je jedan upravitelj i dva šumara kao učitelji. U toj školi uči godimice 60 lugara. Sada se nastoji, da se sve šume izmjere i takriraju, nu to se neće moći skorim provesti, jer sve šumarsko osoblje ne ima stručne naobrazbe. Od g. 1895. obстоji naredba za državni izpit šumara, koji se dieli u izpit za šumara i izpit za šum. inspektora. Svaki, koji hoće polagati izpit za inspektora, mora imati višu ili specijalnu šumarsku naobrazbu i prije položiti šumarski izpit. Šumarski zakoni i naredbe znatno su nadopunjene g. 1896. Prihod šuma računa se godimice na po prilici 500.000 franaka od šumske površine od 4,596.800 hektara (45-96%), dakle po hektaru 10.9 centima. Prihod je malen, jer je ovamo ubrojeno množtvo izharačenih šuma i golieti, nu opet imade i vrlo mnogo prašuma, koje zbog pomanjkanja komunikacije još nikakvoga prihoda nositi ne mogu. Točna izmjera i procjena šuma obavljena je jedino u kotaru Tatar-Pazardžik po g. K. Bajkuševu. Za sada još se množina materijala uvozi Dunavom iz Ugarske i Rumunjske, dok se prometila ne izgrade. Godine 1897. ustrojilo se je u Sofiji šumarsko društvo, koje će doskora početi izdavati društveni organ pod imenom »Lesovdec«.

Dom kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu. Dne 8. svibnja o g. obdržavala se je kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu jeftimbena razprava glede gradnje ovoga doma. Stiglo je u svem 16 ponuda, i to 5 ponuda za sveukupne gradjevne radnje, a ostale za pojedine hrpe istih. Za sveukupne radnje stigle ponude glase:

1. Gjuro Carnelutti gradski graditelj u Zagrebu na 76.766 for 63 novč. 2. O. Prister i Deutsch na 78.656 for. 89 novč. 3. Colussi i Reiss iz Siska na 85.655 for. 5 novč. 4. Hönigsberg i Deutsch iz Zagreba na 72.669 for. 99 novč. 5. Eisner i Ehrlich iz Zagreba na 79.917 for. 17 novč.

Skupština dolj. austrijskog šumarskog društva obdržavati će se dne 4., 5. i 6. lipnja t. g. te će se s njome spojiti izlet u domene Fahrafeld i šume občinā Weissenbach i Furth, te je društveni odbor i naše društvo počastio pozivom, da odašalje k tomu svojega izaslanika.

Cena sobā za naše članove u hotelu „Metropol“ u Budim-pešti snižena je po vlastniku istoga g. Petanovitsu — kako je društvenu upravu svojim dopisom ubaviestio — na onu cenu, koju mu plaća gradsko poglavarstvo prigodom ukonačenja vojničkih časnika t. j. za sobu na ulicu 25 for. a na dvorištu 15 for. dnevno preko ljeta; zimi 50 nč. više, zajedno sa loženjem, svjetлом i servicom. Dosta je, da se gg. članovi našega društva kao takovi prigodom dolazka u »prijavnici« upišu, žele li dionici te pogodnosti postati.

Sastanak naših drvotržaca. Kako su domaći dnevničci već objavili, držati će naši drvotržci povjerljivi sastanak dne 3. lipnja u Zagrebu. O čemu će naposeb viećati, nije javljeno.

Ovogodišnje poučno putovanje slušatelja kr. gospodarskog i šumarskog učilišta u Križevcima, namjenjeno je upoznaju gospodarskih i šumarskih prilika Slavonije. Slušatelje šumarstva vodi prof. F. Kesterčanek, a gospodare prof. M. Graho i pristav K. Ilibašić. Šumari putuju polag sliedećeg programa: nastup putovanja 24. svibnja željeznicom preko Gjekeneša i Barča do Virovitice. 25. pregledati će šume prejas. kneza Schaumburg-Lippea u virovitičkom gorju, navlastito pretvorbu bukvika u mješovite bukove i hrastove šume, uz uputu u načela tamošnjeg gospodarstva i cestogradnje; put do Slatine. 26. posjet kneževskih šuma šumarije slatinske, proučiv tamošnje proredjivanje i gradnju željeznice. 27. u jutro odlazak iz Slatine preko Noskavaca do Čadjavice i posjet šuma vlastelinstva Doljnji Miholjac. Dne 28. Pregledavanje šume presvjet. g. L. grofa Normanna s osobitim obzirom na tamošnji izvoz drva i procjenu šume, koja se upravo sada obavlja, pak putem preko šume zemlj. zajednice natrag u D. Miholjac. 29. Posjet vlastelinskih srezova u okolici, a po podne posjet pilane tvrdke Guttmann u Belišću, te put do Valpova, gdje će se nociti. 30. Posjet tamošnjih vlastelinskih šuma t. j. bližih srezova uz proučavanje tamošnjeg prirodног pomladjivanja sve do Normanaca, gdje će se pregledati velika parna piljana i tvornica tvrdke »Societe d' Importation de chêne« i tada preko šuma Čret i Gajić natrag u Valpovo. 31. Na putu iz Valpova u Bizovac; posjet šuma vlastelinstva u

Lipovcu. Jelengradu 1. lipnja na putu iz Bizovca preko Osieka u Vinkovce, pregledav putem neke obćinske šume. 2. Razgledanje gosp. ureda imov. obćine brodske i kr. drž. nadšumarskog ureda i proučavanje taksa-cijonalnih elaborata, zatim posjet drvoreznica »Union-banke« i tvrdke Katić i drug. 3. Odlazak iz Vinkovaca preko srezova brodske imovne obćine »Orljak« i »Banov dol« u Černu, pak na noćenje u Županju. 4. Posjet tanin-fabrike tvrdke Miller, pak preko krasnih imov. obćinskih šuma iztočne i zapadne »Kusare« natrag u Vinkovce. 5. lipnja povratak preko Broda, Zagreba natrag u Križevce. Gospodari imati će sličan program, nu dakako pohoditi će vlastelinstva poznata sa svojeg uzornog poljskog gospodarenja, tako vlastelinstva i gg. E. pl. Jankovicha u Terezovcu i Suhom polju, grofa Majlatha u d. Miholjeu, grofa Normana u Valpovu, preuz. g. ministra Czecha u Erdutu, kneza Odescachia u Ilokru, grofa P. Pejačevića u Rumi eventualno poduzeti izlet preko Zemuna u Beograd i tada vratiti se preko Broda natrag u Križevce.

Dioničko društvo za promet s drvom. Kako su domaći dnevničci javili, osnovalo se je ovakovo društvo i na Rieci obdržavalo prvu skupštinu u kojoj se je konstituiralo, a kojom je ravnalo dr. A. Steinacker. Ovo je društvo dioničko poduzeće, a stoji pod okriljem riečke vjeresijske banke. Društvo osnovano je glavnicom od 200.000 forinti. Svrha je družtvu da podiže, navlastito u Slavoniji, parne piljane i stavlja u promet proizvode drva. U ravnateljstvo izabrani su Guido Prister veletržac s drvom u Zagrebu, L. Ehrmann prokurista riečke vjeresijske banke. U nadzorni odbor izabrani su R. Prister, dr. A. Engel i A. Kunz. Ovakova družtva osnivaju se i drugdje, jer se inače velika poduzeća poduzeti ne mogu. Navlastito ima takovih družtava više u Njemačkoj, koja se kod kuće i u inozemstvu sa velikimi šumskimi poslovi bave. Najveće je svakako ono u Berlinu, koje se bavi eksplotacijom šuma poglavito u inozemstvu i koje je za prošlu g. 1898. izkazalo čisti prihod u iznosu od 440 tisuća maraka.

Vrlac u šumskomu vrtu. U ovom mjesecu počinje poznati zareznik vrlac ili mrmak praviti znatne štete u šumskomu vrtu rujući i ogrizajući sočno korjenje mlađih biljka, valja stoga biti na oprezu i oštrog progoniti.

Epicéin dobiva se u Francuskoj destilacijom iz svježih smrekovih grančica. Isti služi osobito dobro u liečničtvu za bolesti grkljana i disala, te se već u svih ljekarnah po Francuskoj prodaje.

Nova vrst modre krede za drvo može se dobiti kod F. Zimmersa u Beču, Getreide markt 1. koja se za porabu u šumarstvu osobito sbog toga preporučiti može, jer se s njom jednako dobro piše na sirovu kao i na suhom drvu, dočim su one vrsti takove krede, koje se danas u praksi

mnogo rabe, samo uporabive za sirovo ili samo za suho drvo, a to je znatni nedostatak istih.

Državni vinogradi na šumskom zemljištu u Pruskoj. K našoj viesti o hrastovim šuma guljačam u Njemačkoj donosimo po frankfurtskoj »F. u. J. Zeitung« nadopunjak, po kojem je pruska vrhov. šum. oblast odredila, da će se na nekih zgodnih zemljištih uz Moselu, gdje su prije šume guljače rasle, zasaditi o državnom trošku uzorni vinogradi, u kojih će se praviti pokusi glede valjanosti raznih podloga američke loze, kao i drugi pokusi proti raznim bolestima, od kojih strada vinova loza. U tu svrhu stavljeni već u ovogodišnji proračun 140.000 maraka.

Novi t. z. „Kreisrechenschieber“ od Riebela, koji je osobito zgodno pomagalo za radnje sa theodolitom, opisan je u »Oesterr. Forst u. Jagd-Zeitung« a isti služi u svrhu lako izračunavanja koordinatnih diferencija — bez da je treba logaritmovati — a i kod optičkog daljnog i visinomjerstva. Mi ćemo se na to novo pomagalo u sledećem broju potanke osvrnuti.

Potvrda o uplaćenom prinosu i članarini za vrieme od 25. travnja do 29. svibnja 1899.

A) Podupirajući članovi.

Grad Karlovac 10 for., Grad Križevei 10 for., Križevačka imovna obćina 25 for., Grad Koprivnica 10 for., Šumski ured vlastelinstva Kutjevo 10 for., Grad Osiek 10 for., Šumski ured vlastelinstva Našice 10 for., Grad Petrinja 10 for., Grad Varaždin 10 for.

B) Članovi I. razreda.

Lajer pl. Šandor 5 for. (za g. 1896.), Ratislav Maksić 5 for. (za g. 1898.), Tomo Bogoević 5 for. (za g. 1899.), Antun Navara (za g. 1899.), Hinko Strašak 15 for. (za g. 1897., 1898. i 1899.), Dragutin Nanicini 10 for. (za g. 1898. i 1899.), Ivan Kadlec 5 for. (za g. 1899.), Edo Würth 5 for. (za g. 1899.), Elsear Mlinarić 5 for. (za g. 1899.).

C) Članovi II. razreda.

Jovan Veljkov, kr. nadlugar 2 for. (za g. 1899.), Kr. šumarija Rujevac za lugare: Adamovića, Tomaševića, Lotinu, Medakovića, Beka i Kleščića po 2 for. ukupno 12 for., Mato Štefanović, kr. nadlugar 4 for. (za g. 1898. i 1899.).

U Zagrebu, dne 29. svibnja 1899.

Za predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva:

R. Fischbach
kao blagajnik.

A. Borošić
kao tajnik.

K rbr. 24873. ex 1899.

Izkaz

o stanju zajedničke mirovinske zaklade činovnikâ imovnih obćina bivše hrv.-slav.
Vojne Krajine koncem godine 1898.

	Gotovina		Zadužnica				Opozka.
	for.	nč.	Naziv	Broj	vriednost for.	nč.	
			4% ugarska krunска renta	2736 4265 4758	17200 27450 15450	— — —	Dospjeli kamati zaračuvaju se redovito.
			4% hrv.-slav. razteretnice	289 829 952	4200 4000 7600	— — —	
			4½% hrv.-slav. regalno odštetne obveznice	1235 1409	5100 10000	— —	
				70801 75602 76880 79210 159766 180781 180782 180783 310850	62750 8500 4000 5200 2250 1000 1000 1000 100	— — — — — — — — —	
			5% zajednička papirna renta	2131 2284 2991	6600 6400 4400	— — —	
			5% državna srebrena renta	44696 44201	10150 350	— —	
			4½% ugarske regalne odštetne obveznice	12802 13720	4800 5000	— —	
			5% hrv.-slav. zem. od-kupna obveznica	620	1800	—	
				1552 1643 3510 3511 3512 3513	5000 500 100 100 100 100	— — — — — —	
Ukupno	3924	13½			222200	—	

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlada, odjel za unutarnje poslove.

SADRŽAJ.

	Strana
<i>Ogrjevna drvarija rim kat. dušobrižnoga svećenstva u području bivše hrv.-slav. vojne Krajine.</i> Piše dr. Milan Novak.	285—304
<i>Njekoliko spornih pitanja glede dopitanja pravoužitničke kompetencije iz šumah krajiskih imovnih obćina.</i> Piše B. Hajek ml.	305—307
<i>Predlog za ustrojenje uzgojne zaklade za djecu šumarskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji.</i> Piše Aleksander Ugrenović, protustavnika računovodja 2. banske imovne obćine.	308—312
<i>Myrobalane.</i> Piše Jaroslav pl. Sugb.	313—316
<i>Potreba reforme naših t. z. viših šumarskih državnih izpita.</i> Piše F. Ž. K. Tamanjenje miševa pomoću serumu. U „Erdészeti Lapok-n“ priobčio G. Craus preveo J. Mariányi.	317—321
<i>Listak.</i> Osobne viesti: Imenovanja — Umro.	321—325
Zakoni i normativne naredbe: Naredba od 15. studena 1898. br. 53.680. I./1.	325—326
Pitanje	328—329
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo:	329
Promet i trgovina.	330—337
Različite viesti i sitnice: Uspjeh državnog izpita za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva u proljetnom roku g. 1899. — Nekoji najnoviji statistički podatci za Bugarsku. — Dom kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu. — Skupština dolj. austrijskog šumarskog družtva. — Ciena sobâ za naše članove u hotelu „Metropol“ u Budimpešti. — Sastanak naših drvoržaca. — Ovogodišnje poučeno putovanje. — Dioničko družtvo za promet s drvom. — Vrlac u šumskom vrtu. — Epicéin. — Državni vinogradi na šumskom zemljištu u Pruskoj. — Novi t. z. „Kreisrechenschieber“ od Riebela.	337—342
Potvrda o uplaćenom prinosu i članarinî za vrieme od 25. travnja do 29. svibnja 1899.	342
Iz k a z o stanju zajedničke mirovinske zaklade činovnikali imovnih obćina bivše hrv.-slav. Vojne Krajine konceui godine 1898. . .	343

